

אלמעדין:אנוסיה של עיירה באיזור לה מנצ'ה

Author(s): ח' ביינארט

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. 1 (תשמ"ה), pp. 18-55

Published by: [Historical Society of Israel](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70040303>

Accessed: 26/11/2011 15:15

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

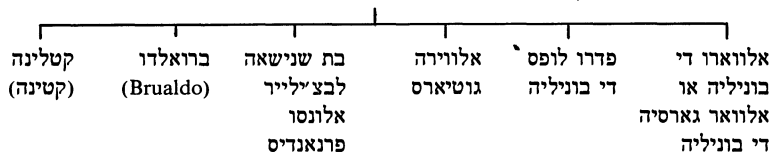
אסטיבאן מהרירה⁵. עובדה זו מחייבת להניח שבהשוואה בין השתיים גדולה היתה לאין שיעור השפעתה של הנערה-הנביאה⁶. אף אין לשכוח שדברי הנערה-הנביאה הובאו ממרחקים על-ידי אנוסים שהלכו להרירה כדי להיווכח באמיתות התנבאויותיה של הנערה-הנביאה. הם אפוא נושאי דברה ומפיצי תורתה, שמסרו מִפֶּה לאוזן את הוראותיה והם גם במידה רבה מפרשי נבואותיה במרחקים. ברי שמידת הכנתם וידיעותיהם תלויות היו לא רק במה ששמעו מפיה, כי אם ביכולת האישית של כל הֶלֶךְ לפרש את הדברים ולעורר אנוסים אחרים לקבל עול-מצוות, כדי להכשירם להיות ראויים לגאולה בשעת הופעתו של אליהו וביאתו של המשיח. השוואת המידע על התנועות לדרכי תיאורו במשפטים השונים, בכוחה להפיץ אור רב על התנועה ועל התפשטותה באיזור זה של קאסטיליה ובמקומות אחרים⁷.

ב

האישיות החשובה בין נידוני אלמעדין היא מְנַדו (מֶן) גוטיארס די בוניליה, שנידון כחוזר לסיאורו (Relapso) יחד עם אשתו מריה גונסאליס⁸. מוצא המשפחה הוא מליאון ולאמעדין הגיע מֶן גוטיארס מאלמגרו⁹, שם נתייצבו הוא ואשתו מריה גונסאליס לפני בית-דין האינקוויזיציה (הוא בעשרה בינואר 1484 והיא בשלושה-עשר בו), נתוודו וזכו לכפרת עוונות והוחזרו לחיק הכנסייה¹⁰. כבן ל"ח היה בשנת 1484, שעה שנתוודה ונתפטר

- 5 הרירה זו היא Herrera del Duque, כפי שתיארתי במאמרי: 'הרירה דיל דוקי, יהודיה ואנוסיה', דיוני הקתגרס השביעי למרעי היהדות, ב, עמ' 53 ואילך. היא נמצאת במרחק של 79 ק"מ מאלמעדין. על זיקתם של יהודי אלמעדין לווליאריאל (היא במאה הט"ו סיאורד ריאל) במאה הי"ד עיין שו"ת הרא"ש, כלל קז, ועיין בער, יהודים (לעיל, הערה 1), ב, עמ' 123 ואילך, והשווה עוד א"א אורבך, 'שו"ת הרא"ש' שבכתבייד ובדפוסים, שנתון לחקר המשפט העברי, ג-ד (תשל"ו – תשל"ז), עמ' 58, 117.
- 6 על הידוע באלמעדין על תוכן הנביאות נשוב להלן.
- 7 לעומת דברים אלה תהא מורגשת המסגרת הקבועה הנוקשה לכאורה לתיאור הנבואות כפי שמצאו ביטוי בדברי התובע, ועיין להלן.
- 8 עיין לעיל הערה 1, למספרי תיקיהם. הגיניאלוגיה של משפחה זו היא:

מנדו (מֶן) גוטיארס די בוניליה = מריה גונסאליס

- 9 ייתכן שהוא קרובו של מנדו (מֶן) גוטיארס די בוניליה מאלמגרו שנידון לאחר מותו ועצמותיו נשרפו באוטו-דיפי שנערך באלמגרו ב-6 במאי 1485. עיין חיק משפטו 156 No 414 (מספר חדש 156 No 12) וכן ח' ביינארט, 'אלמגרו שב"שדה קלעתרבה' במאה הט"ו, ספר-ייובל ליצחק בער, ירושלים תשכ"א, עמ' 207-212. שם אביו של מֶן גוטיארס זה, היה גונסאלו גוטיארס ושם סבו גומס גוטיארס ומוצאם מליאון. אין שמות אלה חוזרים אצל בני מֶן גוטיארס די בוניליה שנידון באלמעדין.
- 10 הוא הוחזר לחיק הכנסייה ב-28 בפברואר 1484; תאריך החזרתה אינו מצוי בתיקה, ומסתבר שהדבר אירע באותו אוטו-דיפי. עליו נאמר שהוא חזר בו (abjuratio), והדעת נותנת שזו היתה של חומרא (abjuratio de vehementi). עיין חיק משפטו 156 No 13 (415), 33r.

עם הכנסייה¹¹. מוידויו אנו למדים שהחל לקיים מצוות מאז נערותו; לימדוהו מצוות — ליסנסיאדו אנוס מן העיר ליירנה (Llerena) ויהודים שאתם קיים קשרים. החיים היהודיים אותם ניהל בחשאי ואשר עליהם נתוודה, מצביעים על דביקות גדולה בתורת-משה: שמירת שבת — שמירת שבת מערב שבת; הדלקת נר של שבת; אכילת מאכלות של שבת; מנוחה ממלאכה; מלבוש נקי בשבת. שמירת חגי ישראל — לפסח אפו בביתו מצות וקיימו את כל ימי החג¹²; ביום הכיפורים צם, כשהוא מקיים את איסור נעילת הסנדל; יום כיפורים אחד עשה עם אנוסים, פליטי פרעות סיאודר ריאל ואלמגרו, בפלמה דיל ריאו שליד קורדובה¹³. מתיאורו שתיאר בוידויו את ימי שהותו בפלמה בחברת אנוסים ששבו אל צור מחצבתם, עולים פרטים חשובים נוספים על דרך חייהם היהודית של אנוסים אלה. מן גוטיארס צם בביתם של חואן דיאס ואלונסו די הרירה חתנו. חואן דיאס, הלא הוא חואן דינ'לה, היה מחשובי האנוסים של סיאודר ריאל; הוא נידון בשנים 1483–1485 ושמו יצא בריבים על דביקותו בתורת-משה¹⁴. כדרכו שלו כך דרך חתנו — אלונסו די הרירה. אותם ימים נמצאו בפלמה אנוסים-פליטים רבים, וכרב שימש להם מי שנקרא לאחר המרתו פרנאנדו די טרוחיליו¹⁵. הם עמדו כל אותו יום בתפילה ובצום ובלא מנעלים ובאותו מעמד קדוש...

נתן להם פרנאנדו די טרוחיליו להבין שאין הם יכולים לזכות לתשועה¹⁶, כאשר שמם הנוצרי דבק בהם. באותו מעמד נתן להם שמות יהודיים והוסיף ואמר לכל אחד מהם דברי ברכה בעברית [על השמות שניתנו להם], והורה לכל אחד לתת לו נדבה. [והשם שניתן לי] למן גוטיארס בהכרתי לא ידעתי מן הרגע שנתן לי ולא זכרתי משום שנחלשתי מאוד [מן הצום] והייתי חולה ואכלתי מרצוני, כפי שעשו אחרים¹⁷.

11 כלומר שהיה כבן נ"ב שנה שעה שמת בבית-סוהר האינוקוויזיציה בטולידו ב-25 באוגוסט 1502. עיין 156 No 13 (415), 17r. יוצא שנולד בשנת 1449 או בשנת 1450.

12 '...que en mi casa se amaso e cosyo pen çençeño e lo comimos en la pascua que lo comen los judios con la çerimonia que ellos lo fassen e holge <sic> los dias que pude della y de las otras pasquas de los judios' (32r)

13 הדבר בשנת 1474. לתיאור שהותם של אנוסים שם ושיבתם ליהדות עיין ח' ביינארט, אנוסים בדין האינוקוויזיציה [להלן] — ביינארט, אנוסים, תל-אביב תשכ"ה, עמ' 61 ואילך.

14 משפט נחפרסם בשלמות. עיין: H. Beinart, *Records of the Trials of the Spanish Inquisition in* 1. [להלן: ביינארט, תעודות] *Ciudad Real*. על אלונסו די הרירה עיין בספר זה כרך רביעי [בדפוס]; וכן עיין ביינארט, אנוסים (לעיל, הערה 13), מפתח, דיאס, חואן.

15 עיין עליו ביינארט, שם, מפתח. לימים נתמנה יועץ לבית-דין האינוקוויזיציה שפעל בקונדאדו די בילאלקאסר וחוארו: H. Beinart, 'The Spanish Inquisition: Solicitador de la Santa Inquisición and a converso Community in Extremadura,' *Medieval Studies* XLIII (1981), 447

16 הוא ודאי נתכוון למחילה וכפרה.

17 '... Digo señores mi culpa que yo ayune algunos dias hasta la noche en espeçial el ayuno mayor de los judios con çerimonias y descalço, vno de los quales yo, estando en Palma, fuy a casa de vno que se desia Juan Dias y de Alonso de Herrera su yerno, donde falle a Fernando de Trugillo, que a la sason era judio, y muchas mugeres con el, y algunos onbres, que les desya

אין אפוא כל ספק שעל דרך זו ביקשו לבטא את השלמת מעשה שיכתם לצור מחצבתם¹⁸. המעשה המיוחד במינו של מתן השמות במעמד תפילת יום הכיפורים, משלים את הידוע לנו על דרכם של אנוסי סיאודר ריאל ואלמגרו במקום מקלטם בפלמה. נדמה שיש לראותו כאחד השיאים במעשי השיבה שנעשו בציבור זה, ועליו נתנו רבים מהם את הדין כאשר החלה האינקוויזיציה לפעול בסיאודר ריאל ובאלמגרו, כמבוא לפעולות בית־הדין המרכזי בטולידו.

נשוב אפוא לפירוט המצוות אותן קיים. לבד משמירת שבת ומועד, כמפורט לעיל, נמצא ברשותו של מן גוטיארס סידור ברומאנסי, 'אותו נשא עמו וכו' נהג להתפלל יחד עם אנוסים אחרים והללו נהגו להתפלל עמו, הן בביתו והן מחוץ לביתו, בכל עת ובכל מקום שנמצא, כפי סדר [התפילה] הראה'¹⁹. כן החזיק בביתו ספר מקרא וקרא בו. 'הוא ניסה למכור לאחד חואן די כי []', שנטלו עמו לבדיקה. הוא הלך מכאן כאשר [האינקוויזיטורים] רצו לבוא לכאן ואשתו החזירה את הספר לביתו²⁰. קשריו עם יהודים היו הדוקים והוא 'אכל בבתייהם בהיותו בפרובינציה ליאון, משום שהיה קשור עמהם בקשרי מסחר'²¹. הוא נתן צדקה לעניים יהודים ולעניים אחרים (קרי: אנוסים). דברים אלה נקשרים לא רק בקיום מגע אסור של קיום מצוות למען יהודים, אלא אף בהשפעה שהשפיעו הללו עליו בכל דרכו היהודית. כן נהג לשחוט לצורכי עצמו ולצורכי ביתו. להשלמת תיאור דרך חייו היהודית נמצאנו למדים שכביתו נתקיים מינהג 'עשיית חדש', לאחר שאשתו ילדה. הם נהגו לקיימו בכל ימות השבוע שלאחר הלידה; קרובים וידידים באו לביתם ואכלו פירות, שמחו ובלילה השביעי הוא ליל החדש' [קיימו את המינהג]²². הוא קיים דיני אבילות כאשר נפטר אחד מקרוביו ואכל יום אחד 'מאכלי דגים ודברים דומים להם כשהוא ישוב בישיבה נמוכה'²³. בין העבירות שעבר על חוקי הנצרות, מסר שעבד בימי ראשון ובימים שהעבודה והמלאכה

oração hasta la tarde que fiço entender a todos que no se podía saluar en el nonbre que tenían de cristianos y puso otros de judios, y dixo a cada vno palabras en ebrayco, que dixo que eran bendiçiones, porque cada vno le mandase limosna, y el nonbre que me puso en mi conçiencia desde la ora no lo se ni sy me lo puso, porque yo estaua muy flaco y enfermo y comi, mas por la voluntad como los otros hisyeran' (32r)

יש להניח שמקצתם לפחות ודאי היו נימולים קודם לאותו מעמד. 18

'... que tenia vn libro de oraçiones de la Ley de Moysen en Romance, en lo qual muchas veses rese en mi casa y fuera della' (32r) 19

'... que yo tenia vna Brivia que ove en dia que me deuian en la qual algunas uestes ley e yo queria la vender' (32r) 20

'... y muchas veses comi en casa de judios en la prouinçia de Leon, porque mi trato era con ellos en la mercaderia' (32r) 21

'...quando mi muger paria venian a mi casa algunos de mis parientes e amigos y en las noches comian fruta e avian plaser, y en la setena noche desya la noche de hadas' (32r) 22
סנהדרין לב ע"ב למינהג שכוע הבן.

'...quando alguna pariente mio falliesçia comia alla en baxo viandas de pescado e lo semejante alguna dia' (32r) 23

אסורות בהם מטעם הכנסייה; אכל מאכלות אסורים בימים שהכנסייה הגבילה או אסרה את אכילתם. הוא השלים את וידויו ואמר שאמונתו היתה שלימה בתורת משה וכי האמין שבקיום מצוותיה ימצא תשועה לנפשו. לעצם הווידוי יש להעיר כי הדגש מושם על קיום מצוות-תורת-משה יותר מאשר על עבירות שעבר על חוקי הנצרות. איננו יודעים מה היו שיקוליו של בית הדין שלא להיכנס לבירור פרטים יתרים במעשיו היהודיים, במיוחד כאשר את מלוא המידע על כל קבוצת האנוסים ששהתה בפלמה סיפק פרנאנדו די טרוחיליו, ומה היו שיקוליו בעת פסיקת הדין, שהרי מרבית פליטי סיאודר ריאל ואלמגרו בפלמה נידונו לשריפה ואילו למן גוטיארס נתכפרו מעשיו, שם ובמקומות אחרים, והוא הוחזר לחיק הכנסייה.

אם נותנים אנו דעתנו לווידיה של מריה גונסאליס, אשתו של מן גוטיארס, נימצא מוסיפים ומשלימים אל דרך חייו היהודית גם את המצוות שהיה שותף להן עמה, בין בקיומן ובין בהנאה מקיום שקיימה היא. כדבריה, החלה לקיים מצוות 'מאז שידעה מה פירוש לחטוא, כלומר מלפני ט"ו שנה' מזמן וידויה²⁴. להלן אמרה בווידיה שקיימה מצוות מאז היותה נערה. יוצא שלמעשה מעולם לא פסקה מלקיים מצוות והיא המשיכה כאורח חיים יהודי בבית בעלה, בידעתו ובהסכמתו²⁵. אבל נראים הדברים שהמצוות שקיימה, ואשר עליהן התוודתה, עיקרן לאחר נישואיה, אלא שאין לנו כל ידיעה אם היתה בפלמה ומהי עיירת מוצאה. מסתבר שאף היא מאלמגרו ועברה לאלמעדין עם בעלה לאחר שהוחזרו לחיק הכנסייה. בחיי המשפחה היתה היא אשר הכינה בימי שישי את תבשילי השבת והמשפחה אכלה מהם בשבת; היא שציוותה לנקות את הנרות והיא שהדליקה נר שבת לפי הדין; לבשה באותו יום מלבוש נקי; שמרה שבת 'כהגון ביותר ככל שיכלה'²⁶. היא שאפתה מצות לחג הפסח ואכלה מהן 'כפי שאוכלים יהודים'²⁷. כן קיימה חגים אחרים של יהודים; צמה כמה פעמים עד רדת החשיכה ובמיוחד צמה בצום יום הכיפורים: בערב יום הכיפורים טבלה²⁸; ביקשה מחילה מבעלה והוא ביקש זאת ממנה²⁹; בחג עצמו לבשה בגדים נקיים. היא אכלה בשר שנשחט על-פי הדין, הרחיקה וציוותה להרחיק את החלב מן הבשר, וככל

24 '... desde el dia que supe que cosa es pecar, que puede ser de quince años a esta parte' 154 No. 35 (383), 29r

25 עיין בתוספת לווידיה שלה fol. 29 r². לפי דבריה נישאה למן גוטיארס לפני אחת-עשרה או שתיים-עשרה שנה (בשנת 1472 או 1473). יוצא שבעת מאסרה בשנת 1502 היתה כבת ארבעים. מן גוטיארס היה בשנת 1484 כבן שלושים וחמש. יוצא שלפי תנאי הנישואים באותם ימים, שגברים איחרו להינשא, היה בשנת נישואיו כבן עשרים וחמש, ומכאן שבשנת 1502 היה כבן שישים בקירוב.

26 '...lo mas onesto que podia' (29 r)

27 (שם) '...que lo coman los judios'

28 (שם) '...me vane vn dia antes'

29 עניין בקשת המחילה אינו נזכר בווידיה של מן גוטיארס. יוצא שווידויו שלו לפני בית-דין האינקוויזיציה לא היה שלם, ועל כך צריך היה לעמוד לדין כחשוד בהעלמת מעשי התייהדות. אף כאן עלינו להעיר שאין לדעת מה היו שיקוליו של בית-הדין ביחס אליהם.

שיכלה לא אכלה כל בשר אחר [שלא היה כשר]³⁰. כמה פעמים האזינה לתפילות שבעלה קרא ברומאנסי³¹. כשמת חמיה קיימה דיני אבילות יהודיים ואכלה עם חמותה דגים וביצים כשהן ישובות על מושב נמוך³². כשילדה, נהגו קרוביה ואנשים אחרים לבוא לביתה לאכול פירות ובלילה השביעי אמרו את שירת 'עשיית החדש'³³. בשלושה דברים אלה זהה וידויה, פחות או יותר, עם זה של בעלה. על עצמה הוסיפה שטבלה לפי הדין [לאחר עונתה] ואף שרפה מעט בצק מן העיסה אשר לשה. מעבירותיה על חוקי הנצרות, אמרה שעבדה בביתה בימים שבהם אסרה הכנסייה את המלאכה ואף אכלה מאכלות אסורים בימים שאיסור הכנסייה חל עליהם; אף בכך זהה וידויה עם זה של בעלה, וכפי שכבר צויין לעיל, היקף העבירות נגד הנצרות הוא מצומצם כפי אותו ביטוי שמצא עבירות אלה בוידוי בעלה. כאמור, הוחזרו מן גוטיארס ואשתו מריה גונסאליס אל חיק הכנסייה. עדות נוספת על הדרך שבה הוחזרו לחיק הכנסייה נמצא במסמך מיוחד במינו משנת 1495 שנתגלה לי בארכיון המלכות שבסימאנקאס³⁴. ממסמך זה יוצא שמן גוטיארס שילם קנס של 30,000 מרבדי לשחרור נכסיו מן ההחרמה³⁵. סכום זה נגבה על-ידי פרנציסקו די וארגאס, מקבל הנכסים המוחזרים מטעם הכתר³⁶, והאינקוויזיטור שחתם על פסק-הדין — פרנאנדו די מאסואקוס³⁷. מטעמו של מן גוטיארס פנה מורשה אל הכתר בבקשה להחזרת הסכום³⁸, לאחר שקודם לכן פנה אל מועצת האינקוויזיציה, הסופרימה, ובקשתו נדחתה. הכתר הורה על בדיקה מחודשת של הפנייה, ואיננו יודעים אם אכן הוחזר לו הסכום. לכל הדעות יוצא שהיה עתיר נכסים. עיסוקי, כנציגו של אלונסו גוטיארס די קבלריה חוכר מכרות הכספית באלמעדין, ומעורבותו בוויכוחים, קטטות ותביעות משפטיות שונות נגד כמה מתושבי אלמעדין מוסיפים מידות רבות להעריך בהן את דמותו של אנוס זה וביתו, ועוד ייראו הדברים להלן.

30 [carne] '... sy podia no comia de otra' (שם). כאמור לעיל, היה בעלה שוחט. היא לא הזכירה זאת בוידויה.

31 (שם) '...oraçiones en Romance de un libro judiego'.

32 היא עשתה זאת במשך כמה ימים. ואילו מן גוטיארס הזכיר בוידויו רק את מותם של קרובים בטקס (עיין לעיל, הערה 23).

33 'las hadas' (שם), ועיין לעיל, הערה 22.

34 עיין: A. Prieto-C. Alvarez Terán, *Registro General del Sello*, XII, Madrid-Valladolid 1974, p. 81, No 575, fol. 429.

35 הוא רשום כתושב אלמעדין וככל הנראה היה פעיל בעסקים שם בצורה נכבדה ביותר.
36 פרנציסקו די וארגאס עסק בשנים 1501–1503 במכירת נכסיהם של אנוסים שברחו מהיריה והיו קשורים ככל הנראה בתנועת הנביאה אינס. עיין למשל משפט מרטין פרנאנדיס מהיריה 174 No 11 (257), 18v. עדות קודמת לכך, המוסרת על פעילותו בבית-הדין בטולידו היא משנת 1494. ב-30 ביוני אותה שנה, הוא נזכר כעדר-נוכח להוצאה לפועל של שריפת אנוסים באוטו-די-פי שנערך באותו יום בטולידו בכיכר סוקדובר. עיין משפט מרינה גונסאליס מסיאודר ריאל 155 No 4 (388), 18v.

37 הוא שופט-אורדינאריס בבית הדין בטולידו, ליסנסיאדו קאנוניקוס וויקאריס כללי (vicario general) בעיר. פעילותו כאינקוויזיטור החלה ככל הנראה בשנת 1493 ובתפקיד זה שימש עוד בשנת 1520. עיין עליו ביינארט — תעודות (לעיל, הערה 14), כרך ד [בדפוס].

38 שמו של המורשה לא נזכר במסמך.

נראים הדברים, שאף לאחר שהוחזרו השנים לחיק הכנסייה, המשיכו הללו יחד עם משפחתם לקיים בסתר אורח חיים אנוסי-יהודי. והעדויות, ששליחי האינקוויזיציה לאלמעדין גבו על אורח חייה של משפחה זו מפייהם של עדים שונים, מלמדות שבשנות התשעים של המאה ה-15 נהג בביתם אותו אורח חיים שנהג בו קודם שנידונו השנים, אף שמסתבר שנהגו משנה זהירות בקיום מצוות. האינקוויזיטורים אומנם הגיעו לאלמעדין בתחילת שנת 1501 כדי להתחקות, כאמור, אחר הדברים בנערה-הנביאה, אבל העדויות שנאספו נגעו לא רק לאמונתם בה (כפי שהדברים עוד יובאו להלן), אלא גם לכלל דרכם היהודית של האנוסים. הדעת נותנת שהיו בידי האינקוויזיטורים ידיעות מי חשוד בקיום מצוות במקום זה או אחר ואלו הן 'הכתובות' שיש לפקוד בעת החקירה. בהתחקותם אחר דרכם של נחקריהם, ראו בהם האינקוויזיטורים אנוסים שחזרו לסיאורם בהתייהדותם. שוב נשען בניין כתב האשמה בראש ובראשונה על עדויותיהם של בני בית, משרתים ומשרתות, שכנים ושכנות, שהעידו לא רק כעדי ראייה או שמיעה, כי אם גם על השמועות שהיו נפוצות בעיירה זו כבאחרות³⁹. אחת העדות, חואנה מרטין (המכונה la Tella, כנראה על שם אביה אנטון טליו), סיפרה כיצד קיימו מן גוטיארס ואשתו מריה גונסאלס מצוות בשנים 1490–1492. בני המשפחה שמרו שבת ולבשו באותו יום מלבושים יפים יותר מאשר ביום הראשון של השבוע⁴⁰. בשבת נהגו לשלוח את העדה מן הבית, ככל הנראה אל הנהר, כדי שתכבס שם. באותו יום הלכו אדוניה לבקר בבתי קרובים ולא נטלו עמם כל מלאכה, דהיינו: כישור לטווייה (rueca) או ריקמה⁴¹. העדה הוסיפה ואמרה שגברתה לא טוותה כלל, ורק בשבת נטלה עמה כישור והניחה אותו לידה, וכאשר נכנס מישוה לבית עשתה רושם כאילו היתה טווה בכישור. משהלכו המבקרים, שבה והניחה את הכישור במקומו, לידה. על התפילה שהתפללו בבית מן גוטיארס מסרה העדות שהיא נהג בתפילה להרים ולהוריד את ראשו והיה מתהלך בבית כשהוא אומר תפילה⁴²; פעמים התפלל כבוקר לאחר שרחץ עצמו, התיישב על ספסל והיה מתפלל, שם ידו על חזהו מעל לבו ונושק

39 על טיב העדים ועדותם עיין בינארט, אנוסים (לעיל, הערה 13), מפתח, ערך עדים, עדות.

40 מדובר בעדות זו במריה גונסאלס, ואין להטיל ספק שכן נהג גם מן גוטיארס: '...ella se vestia e ataviaua mejor que los otros días e aun mejor que los domingos' (2r)

41 המדובר בהליכה לבית רודריגו דיאס (ראה להלן, הערה 71). אשתו אלווירה נתונה היתה במאסר האינקוויזיציה בשנת 1502. אלוארו ריקו הגיש טאצ'ה נגד אלווירה זו ונגד שתי בנותיה ובעליהן דיאגו רואיס ואלפונסו רואיס, תושבי פואבלה די אלקוסייר (וכן נגד אחותה של אלווירה איזבל רואיס), במשפט מנסיה לופס, תושבת פואבלה די אלקוסייר 28r, 163 No 11 (253). העדות נגד המשפחה מצויה גם בתיק משפטו של מן גוטיארס 2r, 156 No 13 (415). רודריגו דיאס נזכר בטעונית הגנה של טאצ'ה כעד לכמה וכמה מריבות שבין משפחת מן גוטיארס לשכנים שונים. עיין לדוגמה בטאצ'ה שהוגשו נגד חואן רואיס [154 No 35 (382), 22r]; אלונסו די לה טורי (שם 25r); כריסטובל די מיסה (26v); ועוד. ביקורים אחרים נערכו בבית חואן די קאסטרו. נגד אשתו חואנה נוניס הוגשה טאצ'ה, 154 No 35 (382) 19r

42 '...e alcaua e abaxaua la cabeça e otras vezes rezaua paseandoze' 146 No 13 (415), 3v

לידו⁴³. לפי תיאור זה מסתבר שאמר תחנון. ברוח זו תוארה תפילתו של מן גוטיארס אף בעדותו של כריסטובל בונקיטי (המכונה אַסקודרו), ששימש רועה-צאן אצל מן גוטיארס⁴⁴; הלה העיד שהיה 'מניע שפתיו מעלה ראשו ומורידו ועיניו כלפי שמים'⁴⁵. את מריה גונסאליס ראתה חואנה מרטיין כשהיא מכינה בצק ואופה אותו בצורת עוגיות עגולות, שנאספו לאחר אפייתן לחיבה מיוחדת. מן המאפה נתנה רק לבעלה מן גוטיארס, והנותר מן המאפה נסגר מחדש באותה חיבה⁴⁶. מריה גונסאליס עצמה הרחיקה את החלב והשומן (el sebo y la gordura) מן הבשר, אותו נהגה להמליח, ורק לאחר מכן הכניסה את הבשר לסיר הבישול. פעם נטלה העדה (חואנה מרטיין) מן השומן והכניסה אותו לסיר; מן גוטיארס סירב לאכול מן התבשיל וגברתה רבה אֶתה על-כך. מריה גונסאליס השגיחה על העדה ובדקה כל דבר שהכניסה לסיר לבישול. העדה הוסיפה וסיפרה שהמשפחה נמנעה מאכילת בשר חזיר, שְפָנִים וארנבות, יונים חנוקות שנמכרו בשוק וצלופחים⁴⁷. כך תוארה דרכם היהודית של בני זוג זה, ועוד נראה להלן מה סופר עליהם כאשר נפוצו דברי הנערה-הנביאה אינס בעיירה.

נראה עתה מה היתה דרכם היהודית של אנוסים אחרים בני אותה עיירה לפני שנודונו אף הם, בשנים 1501–1503. איזבל סנצ'ס היתה בתם של חואנה סנצ'ס ופרנאנדו סנצ'ס גורדיליו⁴⁸. היא נישאה לגונסאלו דיל קאמפו, נוצרי ממוצא נוצרי גמור⁴⁹. ששימש במשך תקופה מסוימת אלקלדי בעיירה אלמערדין⁵⁰. משפטם היה מבוסס על שתי עדויות: אחת, של

43 '... Vydó muchas veces al dicho su amo a las mañanas despues de se aver lauado se asentau en vn poyo e poníase la mano en el pecho como sobre el coraçon e resaua, pero no sabe este testigo que, y besauase la mano' (8v–9r). לפי עדותה של אינס, בתו של אנטון טליו, שעבדה בביתם ארבע שנים, התפלל כל בוקר. ברי שידע תפילות, ושמא נחכוונה שנשק לציצית, הגם שאינה מתארת זאת.

44 העיד ב־30 בדצמבר 1501. לעדות עיין 156 No 13 (415), 8r.

45 '... vn día por la mañana vydo al dicho Men Gutierrez en la cosina de su casa estandose atauiado, vydo este testigo como meneaua los labrios <sic> de la boca e alçaua e abaxaua la cabeça e alçaua los ojos hasia el çielo quando esto hasia' (8r).

46 השם שנתנה למאפה היה roscas (רֹסְקָס), ופירושו דבר מאפה עגול. מסתבר שהמאפה עורר את דמיונה של העדה והיא חשדה שמדובר במצות; מכל מקום המצות היו דבר מוכר.

47 התיאור מובא במשפט מריה גונסאליס 154 No 35 (382), 7r.

48 הגיניאלוגיה של המשפחה, כפי שהיא נמסרת בתיק המשפט:

חואנה סנצ'ס = פרנאנדו סנצ'ס גורדיליו

תיק משפטם כאמור הוא 183 No 784; מספר חדש 183 No 17, ועיין לעיל הערה 1.

49 נגד אחיו חואן דיל קאמפו הגישה איזבל סנצ'ס טאצ'ה לביטול עדותו, אלא שהוא לא העיד נגדה כלל. 183 No 17 (784), 14 r.

50 כאשר נתבעה לדין בשנת 1502 כבר לא היה בעלה בין החיים, הוא מת כנראה בשנת 1499. ועיין בטיעון הסניגוריה, שם fol. 16 v.

מריה די סוטו, שניתנה ב־1 במארס 1484 באלמעדין⁵¹; שנייה, של מריה לופס, שניתנה בינואר 1502, כאשר הגיעו שליחי האינקוויזיציה לאלמעדין⁵². לאמיתו של דבר חייבת היתה איזבל סנצ'יס להיות נידונה כבר בסמוך למועד העדות הראשונה, אך אין כל סימן בתיק משפט על־כך; להיפך, מריה די סוטו זומנה מחדש לבית־הדין ב־4 בינואר 1502 והיא חזרה באותו מעמד על עדותה משנת 1484. כל אותו זמן היו הדברים, על פרטי פרטיהם שמורים בזכרונה. אין כל ספק שלפנינו עיוות הליכים ובעקבותיו אף עיוות דין. ולא זו בלבד; לעצם טיבן של העדויות נזקק בית־הדין לבירור מיוחד: שתי עדות התביעה נחקרו בזמן המשפט על גילה של הנאשמת איזבל סנצ'יס בשעה שקיימה מצוות⁵³. נראים הדברים שבית־הדין נתכוון לבדוק אם איזבל סנצ'יס עשתה את אשר עשתה מתוך כפיית הורים⁵⁴. איזבל סנצ'יס היתה שותפה לכל משפחה בשמירת שבת. כאן עלינו להצביע על דברי העדה מריה די סוטו, שתיארה את המשפחה כ'משחקת' במגדל ביתם במישחק 'שמירת שבת'. יוצא שהמשפחה מצאה לעצמה דרך מיוחדת שבה ביקשה לבטא את דביקותה בתורת משה. באותו יום לבשו מלבוש נקי, כותנות נקיות ובגדי נשים תחתוניות (tocas) נקיות⁵⁵; מליל השבת נחו מכל מלאכה; את הבית קישטו ביום השישי מבעוד יום. התובע פירש תיאור זה לפי הערכתו שכל המשפחה שמרה שבת ונמנעה ממלאכה באותו יום. בצאת השבת מיהרו לנעול את הבית וללוש בצק לאפייה⁵⁶. מרינה לופס הוסיפה בעדותה שבבית פרנאנדו סנצ'יס גורדיליו ואשתו חואנה סנצ'יס נהגו האם והבנות חואנה ואלוירה למשוך בשערותיה של בובה אחת⁵⁷.

דברים אלה על דרכם של אנוסים אלה תושבי אלמעדין, מחייבים אותנו להניח שלא הם לבדם היו בין מקיימי מצוות תורה משה, אלא שאין בתיקי הנידונים שהגיעו לידנו פרטים נוספים על הימים שקדמו לגירוש יהודי ספרד ועל שנות פעולותיה הראשונות של האינקוויזיציה; זה סיפורם של הנידונים העולה מתיקי משפטיהם.

- 51 העדות המצויה בתיק fol. 6r, והיא הועתקה אפוא מספר העדויות של בית הדין. כיוון שבשנת 1484 לא היה בית־דין בעיירה זו, הדעת נותנת שהעדות נגבתה בסיאודד ריאל או באלמגרו.
- 52 עיין לעיל; בתיק המשפט חסר יום העדות.
- 53 מריה די סוטו נחקרה ב־11 במאי 1503; מריה לופס ב־12 במאי. החקירה נערכה באלמעדין. עיין 183 No 17 (784), 6r; 7r
- 54 להליכי המשפט עיין להלן, פרק ד.
- 55 גם מרינה לופס העידה על־כך, כדבריה: '... camisas lauadas e mas frescas e limpias que los otros dias de entresemana' (7r)
- 56 'E despues a la noche, a puesta del sol, dauan gran priesa' (6r). על כך חזרה גם מריה די סוטו בעדות שהעידה ב־14 בינואר 1502. והרושם שנוצר הוא שגם בין שנת 1484 לשנת 1502 המשיכה המשפחה לקיים מצוות.
- 57 '... en casa de Ferrand Sanches Gordillo, como su muger Juana Gonçales <sic> e Leonor e Elvira sus hijas, vesynas deste lugar, se masavan sobre una figura que paresçia muñeca desgrauadas' <sic> (7r). לא נכתר לי טיבו של מעשה זה ומה היתה כוונת העדה. התביעה לא נזקקה לדברים אלה. ושמה לפנינו ניסיון של עלילה מצד העדה על פגיעה בבובה בדמות מריה או ישו.

ג

התעוררות בעלת ממדים ניכרים לגבי עיירה זו ושיבה ליהדות נקשרה בהופעתן של הנביאות מרי גומס מציילון והנערה-הנביאה אינס מהרירה. צירוף העדויות במשפטי הנידונים בשנת 1501–1503 הוא שיחזור תמונת היקפה של התנועה בעיירה אלמעדין והפירושים לנבואות כפי שניתנו בעיירה זו.

בכמה דרכים הגיע שמע הנערה-הנביאה אינס מהרירה אל עיירה זו. מן גוטיארס סיפר לחוקרי האינקוויזיציה ששמע עליה מפי הסנדלר גונסאליס⁵⁸. באותו מעמד היו גם אלואר רואיס, חייט, אחיו אלונסו רואיס וחואן רואיס (המכונה bastardo), גיסם⁵⁹. פרנאן גונסאליס סיפר כיצד חל בנביאה שינוי של ישות, על שיחותיה עם מלאכים ועל בואו של אליהו כדי ליטול עמו את האנוסים⁶⁰. התובע ראה במעמד בו סיפרו סיפור זה, התכנסות אנוסים שנוצלה לשם שיחה על הנביאה, וכידוע עצם התכנסותם של אנוסים בינם לבין עצמם אסורה היתה לפי הוראות האינקוויזיציה, כאחד מתנאי התפשרותם והחזרתם אל חיק הכנסייה⁶¹. על פרטים אלה יש להוסיף את דברי התובע על הנביאה ועל נבואותיה, אותם כפי הנראה קיבץ ממקורות שונים. לכמה מתיאוריו לא מצאנו ביסוס של עדויות, והדעת נותנת שהיו לו מקורות מידע מיוחדים, אלא שאֵלָה אינס חייבים להיות תיאורים שנגעו לאלמעדין. אבל מהימנות טיעונו, כידוע, היתה תלויה בקשר שהיה עליו להוכיח בין האמור בתביעה לבין הנאשם, כשכל האמור מבוסס על עדויות.

מן גוטיארס האמין במשיח שעתיד לגאול את האנוסים מאמונתם בדת הקאתולית⁶²; תורת משה תִּשְׁמַר אז בפומבי⁶³. כדי לחזק את לבו האמין מן גוטיארס בדברים שהתנבאו עליהם הנערה-הנביאה אינס מהרירה ומרי גומס, האשה מציילון, כי

הן עלו לשמים ופגשו במלאכים ואת אלה שנשרפו ככופרים [במקדול] האינקוויזיציה] כשהם ישובים על כסאות זהב. עתיד אליהו לבוא ולדרוש לפני האנוסים והמשיח שיבוא אחרי יבוא ויטול אותם לארץ המובטחת... הוא נהנה מן

58 בתו של פרנאן גונסאליס, איזבל גונסאליס, נידונה בשנת 1502–1503 כנוהה אחרי הנביאה. עיין עדות מרי פלורס במשפט איזבל גונסאלס 2r (437), No 8 158. איזבל גונסאלס נידונה למאסר לזמן לא מוגדר (carcel a tempus). המדובר במאסר לזמן כפי ראות האינקוויזיציה. היא נידונה כקטינה. אף מרי פלורס, אשת חואן רואיס פאצ' (Pache) מסרה בעדותה במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס, על אמה שלה שהגיעה מביקור בהרירה לבית הסנדלר פרנאן גונסאליס. עיין במשפט ליאונור דיאס 7r (194), No 9 143. יש לציין שסנדלרים רבים הלכו להרירה לקניית עורות למלאכתם והם ששבו למקומותיהם והפיצו את דבר הנביאה.

59 חסרים אנו פרטים על אנוסים אלה.
60 '... e que hablava con los angeles e que se trasponia y que desia que avia de uenir Elias e que avia de llevar a los conversos' (שם)

61 עיין ביינארט, אנוסים (לעיל, הערה 13), עמ' 152. לשורת ההגבלות עיין H. Beinart, *Conversos on Trial*, Jerusalem 1981, p. 189s.

62 '... que les avya [de] lybrar de la fe e ley evangelica que la santa yglesia tyene e crea' (3r)

63 '...que la Ley judayca se guardaria publicamente' (שם)

הדברים האלה והתהלך לבוש כבגדים נאים, בהאמינו שבבגדים שיהא לבוש יטול אותו המשיח, אשר לביאתו ציפה ואף שוחח' על דברים אלה⁶⁴.

לפנינו אפוא צירוף דברים שהציגה התביעה של שתי הנביאות, ויש בהם זהות מלאה, הן בתיאורי העלייה לשמים והן במטרות ביאתם של אליהו והמשיח, אלא שאין בידנו ידיעות על קיום קשר בין השניים.

כמה מן העדים העידו על מן גוטיארס שאמר דברים על המשיח. כמה עדים שמעו אותו מתבטא ש'נולד עכשיו אדם שלו היה נולד בזמנו של ישו הנוצרי היה מתקן הרבה דברים שעשה [ישו?]⁶⁵. לפי עדות אחרת אמר: שלו היה נולד אותו אדם שנולד עתה, כאשר הקב"ה ברא את העולם, היה מתקן הרבה דברים שברא ה' ואף מיטיב לעשותם⁶⁶. העדים שהעידו, מסרו שדברים אלה נאמרו בשנת 1499 או בשנת 1500, כלומר שדעות אלה נתגבשו אצל מן גוטיארס בימי פעילותה של הנערה-הנביאה אינס ויש בהם הערכה על המשיח שנולד. מן גוטיארס לא פיקפק אפוא בכוחו וביכולתו של המלך המשיח⁶⁷.

אף איזבל סנצ'ס היתה בין הנוהות אחרי הנביאות הללו. תיאור דברי העדים שהעידו נגדה עולה בקנה אחד עם המתואר לעיל על עליית הנערה אינס לשמים. היא נדרשה, ככל שאר האנוסים שביקשו להיגאל, להאמין בתורת משה, 'כדי ליהנות מן הטוב' [שציפה להם] בארץ המובטחת⁶⁸. אלה שלא יאמינו ישארו אבודים [בספרד], כלומר שלחסי האמונה לא מצפה כל גאולה. היא נהנתה למשמע דברים אלה וציפתה לביאת המשיח והיתה מתהלכת בבגדי חג, שכן האמינה שבאותו מלבוש שתהיה לבושה, תצא לדרך, כאשר המשיח יבוא

64 '...Subyan al cielo e veyan los angeles e los quemados por ereges en syllas de oro, e que auya de venyr Elias a predicar a los conversos e el Mexias a los llevar a las tierras de promisyon...andava holgadno e ataviado creyendo que en el abito que fuese fallado avia de ser llevado por el Mexias que esperaba' (שם). לדברים אלה יש להוסיף את דברי העד חואן דיל קסטיליו, שהעיד ב־11 בינואר 1502 וסיפר כיצד הכינה מריה גונסאליס כותנות לאותה מטרה, 'כאשר היו דיבורים על הליכתם של האנוסים לארץ המובטחת'.

'...que al tiempo que desian que los conversos se avian de yr a las tierras de promisyon', 154 No 35 (382), 8r. עדותו של עד זה אמנם נתבטלה כעדות של אדם בלתי מהימן, אך יש בדבריו תיאור של הרוח ששררה באותם ימים בין האנוסים.

65 עיין עדות שמעון גלייגו: 156 No 13 (415), 9r. '...Digote que es agora nascido vn onbre que: sy nasciera al tiempo que Ihesu Christo nasçio muchas cosas enmendaria de las cosas que hizo'.

66 עדות דיאגו פרס גליאנו (8r) '...que quando Dios crio el mundo sy fuera nascido vn onbre que: agora es nascido que muchas cosas enmendaria de los que Dios hiso e la hisiera mas en preferencia e mejor hechas'. במעמד אחר חזר מן גוטיארס על אותם דברים ואמר שמצא אותם ב־estoria del Rey Alonso. ועיין בעדות ברתולומי קאמאצ'ו (10r). על 'השאלת' מוטיבים נוצריים לדמות המשיח בכתבים יהודיים ראה לאחרונה: מ' אידל, 'היחס לנצרות בספר המשיח', ציון, מו (תשמ"א), עמ' 88-91.

67 להלן, בפרק ד, נמצא את תגובת הסניגוריה על דברים אלה.

68 '...para aquel byen avian de creer la Ley de Moysen' 183 No 17 (784), 3v.

ויטלנה לשם. על דרכה זו היתה טענה בפי התובע שאיזבל סנצ'ס, כדבר מובן מאליו, פסקה להאמין בישו כמשיח שהביא גאולה לעולם. היא הוסיפה וסייעה לכופרים בכך שלא מסרה על אמה ואחיותיה שהאמינו בנביאות, יש לדונה גם כמסייעת וכמחפה על כופרים⁶⁹.

בימי מאסרה הודתה איזבל סנצ'ס באמונתה בנבואות מרי גומס מצ'ילין; אליהו הנביא הוא שיטול את האנוסים לארץ המובטחת: 'שם יהיו אדונים וממידה אחת של דגן יאפו לחם' (כנראה שיספיק לכולם)⁷⁰. ואין כל צורך להאריך כאן בתיאור המצוות שביקשה לקיים — שמירת שבת, צומות וכיו"ב.

בין הנוהות אחרי הנערה הנביאה היתה גם ליאונור דיאס, בתו של המאירדמוס פרנאנדו גונסאליס, ששימש את הקונדי די בילאלקאסר, תושב פואבלה די אלקוסיר⁷¹. ליאונור דיאס

69 (שם) '...como encubridora e fautora de hereges'

70 '...e que avia de venir Elias a llevar los conversos a tierras de promisyon, disyendo que en mala hora avya ydo alla, lo qual fue antes que la inquisición viniese a Herrera, e que alla en aquellas tierras avian de ser señores, e que de vna almuda de trigo avian de coser dicho pan' (3v) הדברים שמרי גומס מצ'ילין הקדימה בזמן את הנערה אינס מהרירה. הדברים האלה נאמרו לה לאיזבל סנצ'ס על-ידי אחיין אחד (sobrino).

71 פרנאנדו גונסאליס נתפס עם הכנסייה ככל הנראה בשנת 1484. הוא הלך לעולמו כנראה בשנת 1500. לפי עדות חואן דיל קסטיליו, צ'כע בדים (194] No 9 [143, 8r), מת בבית הסוהר. אך דבר זה קשה להולמו, שכן ליאונור דיאס טענה שקיימה עליו מינהגי אבילות ולבשה בגדי אבילות במשך שתי שנים. דבר זה כידוע היה אסור אם המת נידון על-ידי האינקוויזיציה. תיק המשפט של ליאונור דיאס הוא 143 No 194 (מספר חדש 9 No 143).

על אלוירה, אשת רודריגו דיאס נמצאו כמה עדויות במשפט מנסיה לופס, 163 No 11 (523), 28r. רודריגו דיאס הוא כנראה קרוב משפחה של מן גוטיארס די בוניליה, שכן מן גוטיארס ואשתו הלכו לביתם בשבת אחת (ראה לעיל, הערה 41), 2r (415) No 13, 156, וכן במשפט מריה גונסאליס 154 No 35 (382), 2r. בכמה משפטים הוגשה נגד המשפחה שורה של טאצ'אס. פרנאנדו גונסאליס חזר יחד עם חתנו אלווארו ריקו את מסי האלקבלה בפואבלה די אלקוסר.

הגיניאלוגיה של המשפחה

נישאה לימים לאריאס דיאס ועברה עמו לגור באלמעדין. אריאס דיאס שימש זמן מסוים אלקלדי בעיירה זו. משפטה נתבסס על שתי עדויות: העדות האחת, של מרי פלורס, אשת חואן רואיס פאצ'י, אנוסה שהיתה באותו זמן נתונה במאסר האינקוויזיציה, ונראים הדברים שעלינו לצרף אף אותה אל חבורת הנוהים אחר הנביאה⁷²; העדות השנייה, עדותו של חואן דיל קסטיליו, צ'פֶּע בדים⁷³. אמה של מרי פלורס היא שהגיעה בסוף שנת 1499 לביתו של אריאס דיאס ובפיה סיפור דבר הנביאה: עלייתה של אינס לשמים ופגישתה שם עם המלאכים, פרטי גאולתם של האנוסים והליכתם לארץ המובטחת, והחובה להאמין בתורת משה ולקיים מצוות וצומות. היציאה לדרך קרובה ביותר, והדברים אמורים בלשון של ביטחון: 'כאשר נלך'! דברים אלה עוררו שמחה גדולה בלב האנוסים שהפכו והפכו בנושא והיו מדברים על ההליכה בפועל ממש⁷⁴. בעליל ניכרת עמקות אמונתם בגאולתם העומדת להתרחש להם⁷⁵. האנוסים נתבעו לצום צומות אף למענם של אלה מהם שסירבו להשתכנע באמיתות הנבואות; ליאונור דיאס אף היא קיבלה את רעיון הצומות⁷⁶. ליאונור דיאס, כדברי העדה, הגדילה לעשות ואספה נדבות למען אנוסים עניים⁷⁷. מן הסתם ביקשה ליאונור דיאס לזכות בכך אנוסים נוספים, עניים, שגם עליהם לא תפסח הגאולה בבוא המשיח. האנוסות הירבו לשוחח ביניהן על פרטי הנבואות ואף יצרו לעצמן דימוי של הארץ המובטחת, בנוסף לתקוות גאולתם⁷⁸.

72 עדותה של מרי פלורס בוטלה על-ידי מערך הסניגוריה של ליאונור דיאס. ב-8 בפברואר 1502 ישיבה בבית-סוהר האינקוויזיציה בטולידו. עיין משפט ליאונור דיאס, 7r. לפי העדות שהעידה לפני ברתולומי קאמאצ'י באלמעדין ב-21 בינואר 1503 יוצא ששוחזרה מן המאסר (7v). עיין בנספח ב לתאריכי פעולת בית-הדין.

73 עלה בידי מערך הסניגוריה לבטל גם את עדותו במשפט ליאונור דיאס.

74 '...que presto se açercaua la partyda para las tierras de promision... E ellas lo oyan e avyan plaser e se reyan de lo oyr. E lo que este tetigo dellas conosco lo creyan, porque selo preguntauan e avn desian que lo creyan e desyan: agora nos yremos, mas quando nos yremos' (7r) על הביטוי נחקרה מרי פלורס מחדש ב-31 בינואר 1503 על-ידי הכומר ברתולומי קאמאצ'י, באלמעדין (7v).

75 כזכור היה כנראה הסנדלר פרנאן גונסאליס ראשון המביאים לאלמעדין את פרטי נבואותיה של אינס, עיין 7r fol.

76 מרי פלורס סיפרה בתוספת לעדותה כיצד אנוסה אחת יעצה לה, שהיא 'עצמה תנהג כך ביחס לבעלה שירד לחייה והיה מכה אותה וסירב להאמין. היא אף אמרה לה שמוטב שבעלה ילך לכל הרוחות והיא שתלך לארץ המובטחת, והוא לא יצא מאותם נמלים'. '...como era cierto que los conversos ayan de yr a tierra de promision e consejaua a este testigo que creyese la Ley de Moysen, e que porque avya oydo desyr a Juan Ruys su marido la daua mala vida porque se dexase della que non dexase de creer por cosa del mundo ni por mas que la hiriese non se boluiese a la fe de Ihesu Christo que le diese al diablo, que no creyese cosa que le dixiese que el aca se auya de quedar que no avya de pasar aquellos puertos' (7r—7v) פרנאן גונסאליס הוא הוא שיעץ למרי פלורס לצום למען בעלה, חואן פאצ'י, שסירב להאמין בנבואה (עיין שם).

77 '...e esta misma andaua a demandar por amor de Dios, e este testigo creyo que lo pedia para pobres conversos' (שם)

78 עיין לעיל (הערה 70) בתיאור הזנתם של האנוסים בארץ המובטחת. הוא הדין לאמור בדברי הנערה-הנביאה אינס גם לגבי תקוות נשואיהן של נערות אנוסות לנערים המחכים להן בארץ.

התובע במשפט ליאונור דיאס, דיאגו מרטינס די־אורטיגה, הוסיף בתביעתו והכליל בה דברים נוספים שהיו ידועים ממכלול נבואותיה של הנערה־הנביאה. אבל הוא נמנע מלהביא בתביעתו זו את תמצית עדותו של חואן דיל קסטיליו⁷⁹. עד זה סיפר את אשר שמע בביתו של פרנאן גונסאליס, המאירודמוס, אביה של ליאונור דיאס⁸⁰, בפואבלה די אלקוסיר. שם סופר על 'הדג' אשר מבושרו יאכלו האנוסים בארץ המובטחת ודבר 'ציפייתם של הנערים בארץ לבואן של הנערות־האנוסות שיבואו מכאן'⁸¹. וכי 'עתיד אליהו לבוא רכוב על גבי ענן ולקחתם לארץ המובטחת'⁸².

להשלמת מניין חבורת הדבקים בנערה־הנביאה ובמרי גומס מצי'ליון נוסיף את תיאור אמונתן של האנוסה אלווריה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס⁸³, ושל איזבל גונסאליס, בתו של פרנאן גונסאליס, סנדלר⁸⁴. כבר העלינו לעיל שלאוויריה גונסאליס היה מגע עם האינקוויזיציה בשנת 1485 או לאחר מכן⁸⁵. משפטה נתבסס על עדותו של חואן דיל קסטיליו⁸⁶, כעדות אינפורמאציה. אף היא הרבתה לשוחח עם אנוסים על עלייתה של אינס לשמים, המלאכים שפגשה שם והנשרפים עלי אדמות שראתה בשמים כשהם ישובים על כסאות זהב⁸⁷. ראיית מקומם בשמים של האנוסים שמתו על קידוש השם עולה בקנה אחד עם תפיסתם המקובלת של האנוסים על טעם מותם⁸⁸. הופעתו של אליהו, בואו של המשיח והליכתם לארץ המובטחת נקשרו אצל אנוסה זו 'ברכוש הרב שיהיה להם שם', אשר כדי

79 חואן דיל קסטיליו העיד ב־11 בפברואר 1502 באלמעדין. השופט חואן די מונסטריי הוזהירו בזמן מתן העדות, שאם לא ימסור את כל הידוע לו יהא נידון כחוזר לסיאורו (relapso). ייתכן שהוא עצמו היה אנוס. מסתבר אפוא שכבר אז הכיר בית הדין שאין עד זה מהימן, כפי שהוכח בטאצ'ה שהוגשה נגדו (עיין להלן, בפרק ד). ימבחינת הליכי המשפט יוצא שכל התביעה בנויה היתה על עדות אחת בלבד, זו של מרי פלורס.

80 באותו מעמד היו גם אלווארו ריקן, דיאגו סנצ'יס, חייט, תושבי פואבלה די אלקוסיר. חייט זה היה אסור בזמן עדותו של חואן דיל קסטיליו בבית סוהר האינקוויזיציה בקורדובה. תיאור זה מצוי בתיק משפטה של מנסיח לופס מפואבלה די אלקוסיר 15r (523), 163 No 11. מוסר התיאור שם הוא פרו סנצ'יס. לעדות חואן דיל קסטיליו עיין 143 No 9 (194), 8r.

81 ... como le desya la moça estaua ya muerto vn pes que avyan de comer en las tierras de promisyon, e que estauan alla vnos moços que se avyan de caçar con las moças de aca' (8r)

82 (שם) '...que avya de venir Elias de una nuue a los lleuar'

83 תיק משפטה מספרו 153 No 341; מספר חדש 153 No 7.

84 תיק משפטה 158 No 437; מספר חדש 153 No 8. פסק־הדין של משפטה מצוי בתיקה של ליאונור, משרתת (la Criada) אצל מרי לופס, אשת אלוואר גוטיארס מאלמודובר דיל קמפו. תיק זה לא הגיע לידינו. הדעת נותנת שעל־שום צעירותה נידונה למאסר בלבד לתקופת זמן (carcel a tempus).

85 התובע אמר עליה בתביעה: abjuro publicamente. ככל הנראה עשתה זאת באוטר־דיפי, אך תאריכו לא נודע.

86 הנוטריין הפסיק את העתקת העדות, אלא שתוכנה הובא בכחב התביעה, ועיין לעיל, הערות 64, 73. אלווריה גונסאליס נאסרה על סמך עדותו.

87 ... que sobia al çielo e vey a los angeles e los quemados pur hereges en syllas de oro' (3r)

88 עיין בינארט, אנוסים (לעיל, הערה 13), מפתח.

לזכות בו עליהם להאמין בתורת משה⁸⁹. אלווירה גונסאליס התהלכה ימים רבים כשהיא מקושטת ולבושה בגדים יפים. כידוע האמינו כל הנוהים אחרי הנביאות, כי באותם בגדים שיהיו לבושים בשעת ביאת המשיח עתידים הם ללכת לארץ המובטחת. ואנוסה זו 'כדי להזדהות יותר עם הדברים הנ"ל היא באה בדברים עם מרי גומס מצ'ילין ועם אנוסות אחרות, שהיו מקובלות כנביאות וידעניות בענייני האדון' (כך!)⁹⁰. נמצאנו למדים שבאותם ימים רבו המתנבאות על ביאת המשיח וגאולתם של האנוסים. ומסתבר שהתובע שנוקק למטבע לשון על-פי שיגרתו שלו, זיהה את המונח 'אדון' (קרי ישו) עם ה'משיח'. האנוסים הללו ראו סימנים בשמים שהצביעו על ההליכה לארץ המובטחת⁹¹. וכמינהגו הוסיף התובע ומנה את עבירותיה הנוצריות: שלא האמינה בישו המשיח; שהסתירה את כל אשר ידעה על אנוסים אחרים שאתם דיברה על הנביאה ונבואותיה ועל שלא קיימה את אשר נתחייבה לקיים כאשר הוזכרה לחיק הכנסייה.

איזבל גונסאליס נידונה כקטינה⁹², בהיעדר הוריה: אביה הסנדלר פרנאן גונסאליס, ואמה חורגתה ששמה לא נודע. הללו היו כנראה בורחים מאימת הדין. בנסיבות דביקותה בנערה-הנביאה ראה בית-הדין להקל בדינה ולדונה למאסר לתקופת זמן⁹³. אף נגדה העידה מרי פלורס, אשת חואן רואיס פאצ'י, וידויה של איזבל משלים לנו את תיאור דרך התייחדותה. מסתבר שהמשפחה החלה נוהג אחרי הנערה-הנביאה כבר בראשית ההתעוררות ואבי המשפחה הלך להרירה, כפי שהלכו סנדלרים רבים, במסווה של קניית עורות כדי להתחקות אחרי הנביאה ונבואותיה. דביקותה עולה בקנה אחד עם התיאורים שהובאו עליל, והעוסקים בעיקר בפגישות הנביאה עם המלאכים ועם נשמות האנוסים שעלו על המוקדות ומקומן של הנשמות הללו. אלא שלגבי דידה ראה התובע לנכון לטעון שאמונתה נבעה מן ההשפעה המזיקה שבשיחות האנוסים על הנביאה, דרכה ומעשיה. טיעונו, אפוא, מצביע על אותה אחדות שנתפתחה בין האנוסים-המאמינים ודברי העידוד שעודדו איש את רעהו לקראת גאולתם והליכתם לארץ המובטחת. איזבל גונסאליס סיפרה בוודויה כיצד אביה ציווה עליה ועל הנשים ששמעו את שמע הנביאה, שיש להאמין בה

89 '...que avia de venir Elias a predicar ne la tierra a los conversos e el Mexias a los llevar a vnas tierras buenas de promisyon donde avian muchos byenes, e que para alcançar aquel byen avian de creer al Ley de Moysen' (שם). להלן הוסיף התובע וסיפר על הצומות שנתבעו לצום והמצוות שיש לקיים. אלה שלא יאמינו 'ישארו בנמל אחד אבודים' (vn) avian de quedar perdidos en vn) (puerto שם.

90 '...e para mas se çertifican fablaua con Mari Gomes de Chillon con otras hereges que tenidas por profetas e sabydoras de las cosas del Señor' (שם)

91 '...e veyan señales en el çielo para que, protesto, avia de ser partyda para las dichas tierras de promisyon (שם). ראיית אותות זו מצויה גם בתיאור במקומות אחרים.

92 היתה אפוא בת פחות מכ"ה שנה, שהוא גיל הבגרות הרשמי. בית-הדין העמיד לה כאפוטרופוס את חואן די ויליאלובוס, תושב אלמעדין. בנוכחותו הגישה את וידויה לבית-הדין.

93 הקנטסולטה-דייפי נתקיימה בטולידו ב-12 בינואר 1503. עיין בנספח ב לתאריכי משפטה. הוא פתח ב-26 בדצמבר 1501 באלמעדין. היא נתוודתה שם ב-18 בינואר 1502 והועברה לאחר מכן עם שאר אסיירי האינוויזיציה לטולידו.

כפי שמאמינים באלוהים⁹⁴, ושמונה זו היא התנאי הראשון לגאולתם. אף תאריך גאולתם נאמר להם — חודש ינואר — ונתכוונו כנראה לינואר שנת 1500. להלן נצטווה על-ידי אביה ואמה להאמין בתורת משה ולחדול מאמונתה בישו⁹⁵. הם הבטיחו לה שבארץ המובטחת תזכה לפגוש באמה שנפטרה, כאחת האמונות שנקשרה להם בביאת המשיח. איזבל גונסאליס סיפרה לשופטיה, שבאותו מעמד נאמר לה שעתידי אביה לשוב ולשאת מחדש את אמה שלה שתקום לתחייה⁹⁶. בין הדברים הטובים שיתרחשו לאנוסים בארץ המובטחת נאמר: שלא יצטרכו לעבוד כלל, יחיו בשפע ויהיו להם דברי-מאכל רבים⁹⁷. הוריה אמרו לה שאם לא תאמין, תישאר במקום מגוריה (aca), אבודה⁹⁸. כאן הוסיפה איזבל ואמרה 'שאלה שלא יאמינו ישארו בנהר אחד'⁹⁹, ולא כפי שאמרה מרי פלורס והיה מקובל על האנוסים, שאלה שאינם מאמינים ישארו אבודים בנמל אחד, כביטוי ליגון חייהם. המצוות שאיזבל גונסאליס קיימה היו צום ביום הכיפורים, הדלקת נר של שבת לאחר שהכינה אותו להדלקה, צומות אחרים שצמה עד צאת הכוכבים ושבירתם באכילת ביצים או דגים. זאת עשתה במשך שלוש או ארבע שנים. ואם אכן זהו משך הזמן שקיימה מצוות, הרי שמעשי התייחדותה קדמו לימי התנבאותה של הנערה-הנביאה, ושמה טעות של זמן בידה. בזכות הצומות, כך אמרו לה הנשים שנזכרו בווידיה ואמה חורגתה, תהיה דומה לאמה שהלכה לעולמה¹⁰⁰. אמה חורגתה קיימה מצוות ולא טוותה בשבת, ואמרה לה שאין לטוות בשבת¹⁰¹. כתוצאה מכל אלה חדלה להאמין בישו כמשיח והכחישה את עיקריה של הכנסייה. היא אחזה בדרך זו עד למאסרה של הנערה-הנביאה אינס. ואכן כך, נמצא תיאורים הרבה על הפסקת האמונה בביאת המשיח עם מאסרה של הנערה-הנביאה¹⁰². אלו הם הדברים שמצירופם ניתן ללמוד על היקף התנועה ודמותה באלמערדין.

ד

מִבֵּין קבוצת האנוסים, נמצא שרק מֵן גוטיארס ואשתו מריה גונסאליס ניסו לברוח מאלמערדין כאשר נודע דבר בואה של האינקוויזיציה לעיר. היה זה בסוף שנת 1501 ומציאות

94 כדבריו: 'Cred, como crees en Dios' (4r)

95 (בווידיה 4r) 'Yhesu Christo, saluo en Moysen' ...que no creyese en

96 (4r) 'se avia de casar con la mujer primera' ...הדברים נאמרו בשיחה שנתקיימה בנוכחות האם החורגת.

97 עיין לעיל הערות 70, 78 לתיאור השפע בארץ. אין ספק שמדובר כאן גם בראיית עוניים של האנוסים וקשי קיומם.

98 (שם) '...que quedaria aca perdida perdida'

99 (שם) '...avian de quedar en vn rio'

100 הן אשתו של אלונסו הנפח (ferrador) ואשתו של אלונסו, עושה התרמילים (alforjero), עיין בווידיה שם.

101 איזבל גונסאליס סיפרה עליה שנהגה לרחוץ את רגליה בליל השבת.

102 התובע דרש במשפטה של איזבל גונסאליס את גירושה מן הכנסייה, כלומר שריפתה, והחרמת נכסיה. היא ביקשה רחמים ומחילה ובית הדין החליט, כמתואר לעיל, להיענות לתחנוניה.

הימים מחייבת שהללו עמדו לברוח לפורטוגל, בעזרת מבריחי גבול מוסלמים. בצר להם פנו מן גוטיארס ואשתו אל מאורי תושב אלמעדין, איברהים צ'יצ'ון, אשר לביתו הגיעו באישון לילה. אלא שאותו מאורי לא ניסה לסייע להם ותיאור התחמקותו שלו ושל בני ביתו ממדת הכנסת אורחים, מצוי בתיק המשפט בדבריהם של עדים שונים, בני משפחת איברהים צ'יצ'ון¹⁰³. ניסיון הבריחה של מן גוטיארס ואשתו מריה גונסאליס לא עלה יפה, וכבר ב־5 בינואר 1502 הובא מן גוטיארס כשהוא אסור לפני שופט האינקוויזיציה שנמצא באלמעדין; מריה גונסאליס הובאה לפני אותו שופט ב־12 בינואר. לאחר כמה ימים הועברו השניים לטולידו ושם נערך משפטם. למעשה, מעצם ניסיון הבריחה הרשיעו עצמם מראש, ולשווא היה ניסיון הסניגוריה להוכיח עד כמה היתה משפחה זו מעורבת בעניינים שונים בעיירה על שום פעילותה בחכירת מכרות הכספית ושאר עיסוקיהם בה, ועוד תיראה להלן דרכה של הסניגוריה במשפט זה כבשאר משפטי אלמעדין. שאר נידוני אלמעדין שהיו קשורים בנביאה, נאסרו ללא נסיונות בריחה. כל האסורות היו נשים, שלא עמד להן כוחן ונסיונן בהתמודדות מסוג זה.

מבין האסירות הצליחה רק ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס, להזים את עדויות התביעה ולהשתחרר על־ידי *abjuratio de vehementi*¹⁰⁴. כמוה הצליחו אלווירה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס לזכות בפסק־דין של *absolutio*¹⁰⁵; איזבל גונסאליס, בת פרנאן גונסאליס, נידונה למאסר לזמן (*carcel a tempus*)¹⁰⁶; מארי פלורס, אף היא נידונה למאסר בלבד¹⁰⁷. מן גוטיארס מת בבית־הסוהר בטולידו, הוא נידון לאחר מותו ועצמותיו נשרפו¹⁰⁸; מריה גונסאליס אשתו עלתה על המוקד¹⁰⁹; איזבל סנצ'יס אף היא עלתה באותו יום על המוקד¹¹⁰. יוצא שמכל הקבוצה שנקשרה בנערה־הנביאה ובמרי גומס מצ'יליון בעיירה אלמעדין, נשרפו באוטר־דיפי שלושה אנוסים בלבד וייתרם (אם עלינו להניח שרק אלו בלבד היו נידוניה של עיירה זו), חזרו למקומותיהם מי במוקדם ומי מאוחר יותר, כשהם מוחתמים בחותם של נידונים וכתם כפירתם בנצרות מלווה אותם ואת צאצאיהם אחריהם שם.

103 לשמות העדים עיין בנספח ב I (א). מן גוטיארס ומריה גונסאליס לא הכחישו את דבר בריחתם, אלא טענו שרק ביקשו להסתתר. הם טענו שעשו זאת ביודעם שיעידו נגדם עדויות שקר מתוך נקמנות. מריה גונסאליס הוסיפה גם חולשת דעת ופחד מן המאסר (*por miedo de ser presa, que es de muy poco esfuérço*). 156 No 13 (415), 2v. מי שצריך היה להוציא לפועל את העברתם אל מעבר לגבול היה איברהים, מוסלים, שלימים התנצר ונקרא אנדריס לופס. הוא אמור היה לקנות או לשכור למענם בהמות לצורכי דרכם (שם 10–11).

104 ב־3 ביוני 1503; עיין בנספח ב I (ד); במשפטה: 143 No 9 (194), 26v.

105 ב־2 באוגוסט 1502; עיין בנספח ב I (ו); במשפטה: 153 No 7 (344), 10v.

106 ב־2 בינואר 1503; עיין בנספח ב I (ה); במשפטה: 158 No 8 (437), 6r.

107 עיין בנספח ב, ב־8 בפברואר 1502 וכן ב־31 בינואר 1503.

108 ב־28 בפברואר 1503; עיין בנספח ב I (א); במשפטו: 156 No 13 (415), 35 v.

109 ב־5 בספטמבר 1503; עיין בנספח ב I (ב); במשפטה: 154 No 35 (382), 39r.

110 עיין בנספח ב I (ג); במשפטה: 183 No 17 (184), 18v.

בית-דין האינקוויזיציה בטולידו העמיד לנידונים הללו מערכת סניגוריה¹¹¹, שהיתה מורכבת מדיאגו טלייס (Tellez) כפרוקוראדור ופדרו די הרירה כלטראדור¹¹². בעיקר בפועלם ובכושם תלויות היו תוצאות המשפטים¹¹³. נראה אפוא כיצד התמודדו הללו עם מכונת התביעה בכללה, ובמיוחד כיצד פעלו בהגנה על קבוצת אנוסים בני מקום אחד שהואשמו באותן עבירות, כאשר קיים דמיון רב בתנאי חייהם של אותם אנוסים.

דיאגו טלייס היה נוטריון בטולידו ואמון על האינקוויזיציה. טיעונו במשפטים שונים, כפרוקוראדור, מלמדים על ניסיון רב ואומץ לב בהתמודדות עם האינקוויזיציה למען שולחיו. היו לו כמה מסייעים כלטראדוס, ואלה היו צמדים פעילים שאנוסים רבים תלו בהם את תקוותיהם להינצל מחומרת הדין וסכנת ההסגרה לזרוע החילונית¹¹⁴. במשפטיהם של מן גוטיארס ואשתו מריה גונסאליס ניתן להשוות את פועלם — בכל אחד מן המשפטים — בטיעון הגנה על קיום מצוות ועבירות בנצרות, שנעשו באותן נסיבות. היה עליהם להופיע בכל משפט בנפרד וללחום בנפרד למען שולחיהם. על דרכם ניתן ללמוד כבר מן הטיעון הראשון¹¹⁵. הטיעון נבנה על הכחשת האשמות, מצד אחד והדגשה שהתובע לא הגיש את תביעתו כראוי מבחינה פורמאלית, מצד אחר. על מן גוטיארס אמרה ההגנה במפורש שהתובע לא פירט אלו הם המעשים היהודיים שעשה לאחר שהוחזר לחיק הכנסייה; לדברי ההגנה לא הובאו בתביעה כל התנאים שהחוק מחייב, והם: מסירת מידע על השנה, החודש, היום ושאר התנאים הנסיבתיים שבהם קיים מן גוטיארס מצוות ועבר את העבירות שבהן הוא הואשם¹¹⁶. על בית-הדין מוטלת החובה לחייב את התובע לפְרֵט (especificar) דברים אלה, אחרת עליו לדחות את טענות התביעה על הסף. לטענתם, הנאשם התוודה על כל העבירות שעבר ולאחר שהוחזר לחיק הכנסייה לא עבר עבירות נוספות. הוא הדין ביחס למריה גונסאליס; גם נגדה — טענה הסניגוריה — ההאשמה היא כללית וחסרה בה ציון הזמן שבו עברה אותן עבירות שהתובע ייחס לה. כן לא דיין התובע בנסיבות מעשה, כגון: אם הואשמה בהימנעות מאכילת בשר חזיר, הנה הובאו ראיות כי אכלה בשר חזיר אף בימי חוליה; ואם נמנעה, עשתה זאת ברשות הרופא שטיפל בה בחוליה רוב השנים, בהיותה רחוקה למיטתה¹¹⁷. לא מן גוטיארס ולא אשתו מריה גונסאליס האמינו בדברי הנערה-

111 למעט את הקטינה איזבל גונסאליס, בת פרנאן גונסאליס. לה הועמד אפוטרופוס (חואן די וילאלובוס), שהביא לבית-הדין את שטר וידויה, 4r, 158 No 8 (437). אשתו של חואן די וילאלובוס, מריה די סוטו, היתה עדת תביעה במשפט איזבל סנצ'ס, 2r, 183 No 17 (784). אפוטרופוס זה היה למעשה סניגורה היחיד של איזבל גונסאליס, וייתכן שהוא הוא שהביא לכך שנידונה למאסר לזמן והוא שנטל על עצמו לחנכה לנצרות טובה.

112 השנים פעלו יחד במשפטים הרבה. במשפטי אלווירה גונסאליס ואיזבל סנצ'ס אלמערדין שימש אלונסו די פלמה כלטראדור לידו של דיאגו טלייס. ועיין בנספח ב להרכב בית הדין במשפטים השונים.

113 על דיאגו טלייס ועל הסניגוריה עיין במיוחד בינארט, אנוסים (לעיל, הערה 13), עמ' 125 ואילך.

114 חסרים פרטי ההתקשרות בין המשפחה לבינם. מינוי הפרוקוראדוס והלטראדור נעשה על-ידי בית-הדין.

115 לראשונה הופיעו ב' במארס 1502. ועיין בנספח ב II, במערך תאריכי המשפט.

116 לדברי הסניגוריה 'Cosas substanciales de derecho', 5r, 156 No 13 (415).

117 הוא הדין לגבי בשר וחולות, עופות, ארנבות ושפנים. הדברים אמורים גם בכתב ההגנה שהוגש למען

הנביאה ובדבריה של מרי גומס מצ'ליון. מן גוטיארס ידע את תוכן הנבואות, משום שהיו נחלת הכלל וכפי שהיו ידועים ברבים התיאורים הכלליים; מריה גונסאליס ראתה בהן הלצה (burla) והתלוצצה עליהן. רצה לומר, שכל הסיפור על נהייתם אחרי הנביאות הוא כללי ואינו מתייחס אליהם כפרטים הדבקים בנביאות בפועל¹¹⁸. את הטענה הכבדה על התבטאויותיו של מן גוטיארס על לידת המשיח ותיקון העולם דחה הסניגור, בהסתמכו על מקורם — הם מיוחסים למלך אלפונסו — ואין בהם הכחשת אלוהותו של ישו¹¹⁹, לאמור: אם נאשם עליהם שולחו, מן גוטיארס, הרי אף המלך אלפונסו אינו נקי מהם¹²⁰. עתה טען הסניגור ששולחו מוכן להתוודות אם ייאמר לו במה חטא. בכך הטיל דופי בדרכה של התביעה: הנאשם מוכן להתוודות במה שיאמרו שעליו להתוודות! לטענת התביעה על נסיון הבריחה של שולחיו, הצביע הסניגור על אויבי מן גוטיארס ואשתו, שחברו יחד כדי להזיק לזוג. הם לא הוציאו אל הפועל את בריחתם אלא רק הסתתרו, וזאת כדי להימנע מעדויות השקר שהעידו נגדם. למריה גונסאליס מצא הצדקה נוספת: חולשתה ופחדנותה¹²¹. היו אנשים שהזהירו אותם ויעצו להם להסתתר עד עבור זעם והם שמעו בקולם. לדברים אלה הוסיף פנייה אל מצפונם של השופטים וביקש מידע על מה בעצם נאשמים מן גוטיארס ואשתו, שכן בלא מידע אין באפשרותה של הסניגוריה, במיוחד כשמדובר בענייני אמונה, להגן עליהם, כמקובל במשפטים אחרים. חוסר מידע על הנסיבות שבהן עברו שולחי דיאגו טליס ופדרו די הרירה את עברותיהם, אינו מאפשר לסניגוריה לבנות את מערך ההגנה. לכן ביקשה הסניגוריה ופנתה אל 'מצפונם הקדוש והצודק' של השופטים שפרטים אלה נתונים בידיהם, שאלה יימסרו לה; אין הסניגוריה יכולה לסמוך על העדים שהעידו נגד מן גוטיארס ואשתו. כך הטילה הסניגוריה את כובד האחריות על מצפונם של שופטי האינקוויזיציה.

מסויימו הסניגורים לטעון, הגישו לבית־הדין שני שאלונים, שאלון לכל משפט, ועל־פיהם ביקשו שייחקרו עדי הסניגוריה¹²². בשאלון לעדי מן גוטיארס היו חמש שאלות¹²³ ובשאלון לעדי מריה גונסאליס היו שמונה שאלות¹²⁴. השאלונים פתחו בשאלה על היכרות העדים עם הנאשמים ועם התובע. ולאחר בדיקה האם קיימו הנאשמים את חוקי הכנסייה לאחר שהוחזרו לחיק הכנסייה, פנתה הסניגוריה לבירור עניינים אישיים יותר: האם מן גוטיארס נתן צדקה לעניים נוצרים; האם עשה מעשים נוצריים; האם עבד כשבת ועשה

גוטיארס. כוונת הדברים במשפט זה היתה שהוא היה מנוע מאכילת בשר חזיר משום שהבשר לא הוכן

בגלל מחלת אשתו. ראה להלן, הערה 125. ועיין במשפט מריה גונסאליס 154 No 35 (382), 6r התובע עוד עתיד היה לשוב לעניין זה בטיעונו השני, כאשר יצא לנתח את דבריהם של עדי התביעה, כפי שנוסחו בהעתק תוכן העדויות שנמסר לסניגוריה.

119 עיין בטיעון הסניגוריה 156 No 13 (415), 6r

120 ייתכן שמקור הדברים בכרוניקה של אלפונסו העשירי החכם.

121 '...muger fragil e de poco coraçon e muy themerosa' 154 No 35 (382), 6r

122 השאלונים הוגשו ב־16 במארס 1502.

123 השאלון: 156 No 13 (415), 13r

124 השאלון: 154 No 35 (382), 11r–11v

בעסקיו באותו יום ככלל יום חול. כך גם לגבי דידה של מריה גונסאליס¹²⁵. בשני השאלונים הודגשה טענת הברירה כנובעת מהתחברות אנשים על-מנת להעיד נגדם. לכן הסתתרו בלבד, ואין בכך שום מעשה של בריחה.

שבעה עדי סניגוריה העידו למען מן גוטיארס וחמישה למען מריה גונסאליס¹²⁶, והם נחקרו לפי השאלות שהוגשו בשאלון הסניגוריה. העדים הכירו את הנאשמים במשך שנים רבות, מהם אף בין חמש-עשרה לעשרים שנה¹²⁷; כולם אישרו וקבעו שהכירו את הנאשמים כנוצרים טובים, ראו אותם בכנסייה בתפילות מיסה מתוודים ומקבלים את הסאקראמנט של הקומולגאציה, וכיו"ב.

לאחר גביית העדויות הללו חל לפתע מפנה במהלך משפטו של מן גוטיארס. ב-25 באוגוסט 1502 מת מן גוטיארס בבית סוהר האינקוויזיציה בטולידו¹²⁸.

ב-20 בספטמבר 1502 נצטרף למערך ההגנה הבן אלווארו די בוניליה, בשם של היורשים ובשמו שלו, כדי להגן על אביו. כעבור חמישה ימים נצטרף גם בן אחר, פדרו די בוניליה למערכת ההגנה, אבל רק כדי לסייע בהגנה על האם מריה גונסאליס, ומכאן בעקיפין גם להגנה על האב מן גוטיארס. שני הבנים הגישו רשימה ארוכה של שמות עדים, שלדעתם יכלו להיות מעוניינים להעיד נגד הוריהם. תיאורי דחיית העדים (טאצ'אס) מעלים מערכת יחסים אישיים של קנאה ושנאה שנבעו מיחסי עבודה ומסחר, עניינים שבינו לבינה, קטטות ומריבות. ואלו מעלים ומציירים דמות של עיירה, שבה כוחו של העשיר והתקיף ועושרו מעוררים יראה וקנאה, איומי נקם ושמחה לאיד. לא חסרו במערכת יחסים זו הרמות ידיים ומאסרים על חובות ופריצות, שבהם היתה ידו של התקיף מן גוטיארס על העליונה; ועולים מתיאורים אלה מערכת קשריו עם חוכרי מכרות הכספית באלמעדין ובעליהם של עדרי כבשים, כשרועי צאן שלו מתנגשים ומתקוטטים עם רועי עדרי חזירים. תיאורים אלה הם בבואה נאמנה לחיי היום-יום של עיירה זו כאחרות באיזור לה מנצ'ה, אם לא בכל ספרד. אלא שנתברר מתוכן התיק שלא כל המעורבים בפרשיות ובקטטות הנ"ל העידו מטעם התביעה. רק את מיעוטם הצליחה הסניגוריה לבטל כעדות של עדים זוממים, וזאת רק במשפט מריה גונסאליס¹²⁹, ועוד ייראו הדברים להלן.

125 בעניין ההימנעות מאכילת בשר חזיר הוסיף הסניגור בשאלון של מריה גונסאליס פרטים על מחלתה במשך חמש-עשרה שנה שבעטיה פסקה לאכול בשר חזיר. לגבי דידה של מן גוטיארס נאמר שהוא לא נמנע מאכילת בשר חזיר וחוגלות, אלא שלא הוכנו בביתם תבשילי בשר. נאמר שם שאת המזון הכינו נערות ששירתו בביתם; את אשר הוכן הם אכלו.

126 רק שני עדים, מרי לופס, אשת פדרו דיל קסטיליו, ואלונסו די ויליאאסקוסה (Villaescusa). אך כל אחד העיד בכל משפט בנפרד. עיין בנספח ב, במערך המשפטים I (א), (ב).

127 למשל, אלונסו די ויליאאסקוסה מצ'יליון.

128 הסוהר רודריגו בולניוס הודיע על כך לשופטים.

129 כדי להגיע לכלל ביטול העדויות חייב מהלך המשפט מעמד נוסף של עדים מזכים (קומפורגאציה), שנעשה בנוכחות הנאשם. העדים האלה נשבעו על דרכו הנוצרית הכנה של הנאשם יחד עם הנאשם ובכך נעשו שותפים עמו לדרכו בעבר ובעתיד כאחת. במשפט מן גוטיארס לא ניתן היה לקיים מעמד כזה משום שלא היה בין החיים.

הופעתו של אלווארו די בוניליה כמגן על זכרו של אביו מן גוטיארס, נעשתה גם בשם אחים ואחיות קטינים וכן בניו של מן גוטיארס שלא מנישואיו עם מריה גונסאלס¹³⁰. הוא טען שעדי התביעה הם עדי שמיעה, שהעידו את אשר שמעו, לא בזמן ששמעו, אלא זמן רב לאחר המעשה. העדויות לגופן, כך אמר, הן בודדות (singulares); נוכחות השופטים באלמעדין היא גזימנה עדים אלה, כלומר: העדים לא העידו מתוך התעוררות נוצרית כנה. אף לא קיים במשפט מערך הליכים כנדרש על-פי החוק. בכך הטיל הבן דופי בהלכי המשפט האינקוויזיטוריאלי. ודאי שאמר דברים אלה על דעת הסניגוריה. מחובת השופטים לחייב את העדים לתאר את פרטי המעשים שהם מעידים עליהם, זמנם ומקומם¹³¹. והרי בכך יכול למעשה להגיע למידע שהיה דרוש לו להעריך ולקבוע מי ומי היו העדים הללו. בלעדי הפרטים שנדרשו לו להגנה היה כמגשש באפילה. על כן אמר שבלי פרטים אין הנאשם יכול להתגונן על שום 'כלליות וחוסר בהירות האשמה'¹³². גם מצדו נעשתה פנייה אל מצפונם ('הצודק', כדבריו) של השופטים, כדי שמשפטם יהיה משפט צדק ועל-כן עליהם לדחות את העדויות הבלתי-ברורות. לאחר מכן העלה הבן דיון תיאולוגי באומרו שבשעת בריאת העולם לא היה קיים ישו בבשר¹³³. על השיחה עצמה אמר שהיא מסוג שיחת בטלנים-מלהגים כדי להעביר זמן¹³⁴. דברים אלה אינם כפירה. כפירה היא כאשר 'נוצרי קאתולי מתרחק ודעתו שונה מן האמונה האמיתית ועיקרי הדת הקאתולית הקדושה'¹³⁵. ואפילו אם נאמרו הדברים, יסודם בטעות ואין הם דברים נגד הדת. אין די בדברים כגון אלה כדי להעניש את מן גוטיארס ולדונו ככופר; לא נאמרו הדברים 'מתוך כפירה ולא על מנת לקבל דת חדשה'¹³⁶.

לאחר דברים אלה פנה אלווארו די בוניליה לבחינת מעשיו היהודיים של אביו. החלפת כותנות ביום שישי אינה עבירה, כאילו היתה פולחן של כפירה; 'יהודים מעולם לא ראו בזאת דבר פולחן'¹³⁷. מי שמעיד כך אין כוונתו אלא כוונת זדון. הוא הדין באמור על מן גוטיארס שהיכה על חזהו בשעת תפילה. אביו היה רגיל לומר בקומו את 'תפילת הווידוי הכללי ולהכות בשעת התפילה על חזהו'¹³⁸; אביו נהג לנשק את הצלב בהורדת ראש וכך

130 לטיעון עיין 18r—18v, 13 (415) No 156

131 הוא נשתמש בביטוי '...que declaren e espeçifiquen' (שם).

132 '...generalidad e oscuridad de la dicha acusacion' (שם)

133 '... porque segund nuestra Santa Fe Catholica al tienpo que Dios crió el mundo çierto es que

Nuestro Señor Ihesu Christo non hera encarnado' (18r)

134 'para pasar tienpo' (שם). הוא השווה שיחה זו לשיחת רופאים מסוג 'אלו', ואמר אלו היו בני אדם

פתוחים בגופם (וניתן היה להציץ בנעשה בפנים) לא היה צורך ברופאים '...que sy los onbres fueran

abiertos que no fueran nesçesarios medicos' (שם).

135 '...quando el catolico christiano se aparta e descrepa en todo de la creença verdadera de los

articulos de la Santa Fee Catholica' (שם)

136 '...con pertença ni por tomar nueva creença' (שם)

137 '...nunca los judios tuvieron tal cosa por çerimonia' (19r)

138 '...cada mañana en levantandose dezir la confesion general e reçandole darse en los pechos'

(19r)

נהג גם בשעת תפילה. הוא הדין בכל הנוגע להימנעות מאכילת בשר חזיר, שפנים, ארנבות וחוגלות. מי שהעיד על-כך צריך היה להימצא זמן רב ביותר בחברתו של מן גוטיארס ולאכול עמו בצוותא. אף אין כל עבירה ברחיצת (lavar) בשר, אין רחיצה – הכשרה (purgar); אין זה פולחן יהודי לקנות עופות שחוטים הנמכרים מדי יום בשוק של אלמדדין, ואין כל סיבה שאביו מן גוטיארס היה שם את העוף שקנה באפר (en çeniza)¹³⁹.

משסיים טיעון זה עבר הבן להסביר את מעשה הבריחה. אלווארו די בוניליה הדגיש במפורש את הפחד שיש בציבור מפני בואה של האינקוויזיציה וההתייצבות בפניה¹⁴⁰. אין בעובדה שאביו הסתתר כדי להרשיע אותו. וכל מי שהעיד נגדו על האמור לעיל אינו אלא עד נוקם וזומם ועל כן יש לבטל את העדויות, למחוק את ההאשמות, להחזיר לו את שמו הטוב ולשחרר את נכסיו מהחרמה.

קו הגנה זה היה ללא ספק מחושב ומתואם עם מערך ההגנה: הכחשת האשמות מצד אחד, תוך הדגשת מעמדו הנכבד של הנאשם, כשלעומתו הועמדו עדים שטיבם מפקפק וכל כוונתם להזיק לנאשם; ומצד אחר, הבלטת נצרותו הכנה ונאמנותו לדתו. תקוות המשפחה תלויה היתה בכך שבית-הדין ישתכנע מטיעון זה.

והנה במשפט מריה גונסאליס נסב טיעון הסניגוריה, בנוסף על הכחשות כלליות ודחיית העדים ועדויותיהם, על מחלתה הממושכת שנמשכה כחמש-עשרה שנה, מהם זמנים שהיתה רתוקה למיטתה והרופא אסר עליה אכילת בשר חזיר ובשר שמן¹⁴¹. בטיעון הכללי אמר הסניגור שהעדים לא הצביעו על הזמן ועל המקום שבהם עברה מריה גונסאליס את העבירות שיוחסו לה. מחובת השופטים למסור פרטים אלה, שכן אחרת אין בכוח הנאשמים להתגונן¹⁴², ועל מנת שאנשים חפים מפשע לא יהיו נידונים. רצה הסניגור לומר כי על שום חולשתה נזקקת התביעה לשיטה זו וטוענת טענות כלליות. מסתבר שכאן נמנעה הסניגוריה מלפרט יתר על המידה, שכן שיטת מסירת תוכן העדויות היתה מעוגנת בהוראות הקבע של הסופרימה¹⁴³.

בנתחו את טיבן של עדויות התביעה פתח הסניגור בתיאור דרך חייה של מריה גונסאליס כפי שהעדים העידו עליה¹⁴⁴. הוא נאחז בעדות אחת ואמר עליה שהיא עדות בודדת (syngular). אשר לביקור בבית-קרובים בשבת, יש שחגי כנסייה רבים נופלים ביום השבת.

139 על כך לא הואשם כלל. ושם נחזון לאיסוף הדם ולכיסוי באפר.

140 '...todos naturalmente teman del libero e de se venir e presentar ante vuestras mercedes' (שם). ברוח דומה לזו הוסברה גם בריחת מריה גונסאליס.

141 לסניגוריה זו עיין 15v—13r (382), No 35 (154).

142 'defenderse por la generalidad e oscuridad de la dicha acusacion' (13v).

143 H.C. Lea, *A History of the Spanish Inquisition*, I, New York 1906, p. 571.

ss. על טיב העדים והרשות לקבל כל עד עיין H. Beinart, 'Jewish witnesses for the Prosecution of

The Spanish Inquisition', *Essays in Honour of Ben Beinart*, Acta Juridica 1976, Cape Town

1978, p. 37 ss.

144 העדים העידו על התקשטות בשבת, הימנעות מאכילת בשר חזיר, הליכה לביקור בבתי קרובים.

מסתבר שבימים אלה לבשה בגדים נקיים והתקשטה; העד לא פירט באילו שבתות אירע הדבר. זאת ועוד: הרי שנים הרבה לא יצאה מריה גונסאליס מפתח ביתה (בגלל מחלתה), ומה גם שבעדות לא פורט אילו בגדים לבשה¹⁴⁵. אף הרחקת החלב והשומן מן הבשר והמלחתו אין בהם משום עבירה נגד הכנסייה והדת, וכבר הודגשה מחלתה והאיסור שאסר עליה הרופא לאכול בשר שֶׁמֶן ובשר חזיר.

טיעון קולע היה בפי הסניגוריה נגד עדות אחת, שנאמרה על-פי השמועה, שמריה גונסאליס תפרה לעצמה כותונת אחת, כאשר דובר שהאנוסים ילקחו אל הארץ המובטחת באותם בגדים שיימצאו בהם בשעת ביאת המשיח. מחובת העד למסור ממי שמע זאת, כל שכן שמריה גונסאליס לא היתה בין הנוהות אחרי הנצרה-הנביאה¹⁴⁶, ומה גם שלפי מצבה, עושרה ומעמדה לא היתה מסתפקת בכותונת אחת¹⁴⁷. כרי, שאם נתכוונה לצאת לדרך עם ביאת המשיח, היתה צריכה להכין לעצמה כמה וכמה כותונות. והוא הדין אף בהכנת מזון, צידה לדרך ושאר דברים¹⁴⁸; אוכל שהוכן על דרך זו לא היה נשמר זמן רב. כוונת העד היתה אפוא כוונת זדון.

לאור טיעון זה ביקשה הסניגוריה את ביטול העדויות, שחרורה מן המאסר, החזרת שמה הנוצרי הטוב ושחרור נכסיה מן ההחרמה. אף כאן מסרה הסניגוריה בהבלטה פרטים על מערכת הסכסוכים והמריבות שבהם היתה המשפחה מעורבת. בקונסולטה-די-פי הוחלט לחייבה להעמיד עשרה 'עדים מזכים'¹⁴⁹. היא אומנם העמידה עשרה 'עדים מזכים', אלא ששניים מן העדים הללו אמרו שלדעתם נשבעה מריה גונסאליס לשקר, בשבועתה שלא עברה את העבירות שיוחסו לה וקיימה חיים נוצריים מלאים¹⁵⁰. בעליל יוצא ששני עדים אלה הם שהביאו לכך שבקונסולטה-די-פי השנייה הוחלט פה אחד להסגירה לזרוע החילונית¹⁵¹. וב-5 בספטמבר 1503 עלתה מריה גונסאליס על המוקד. עצמותיו של מֶן גוטיארס, בעלה, נשרפו קודם לכן, ב-28 בספטמבר 1503. איננו יודעים אם היתה מודעת לגורל בעלה, מותו בבית-הסוהר ושריפת עצמותיו.

במשפטה של איזבל סנצ'יס, בתו של פרנאנדו סנצ'יס גורדיליו ובעלה של גונסאלו דיל קאמפו, הורכבה מערכת הסניגוריה מן הפרוקוראדור דיאגו טלייס והלטראדו אלונסו דיל פלמה¹⁵². במשפט זה היו לסניגוריה שלוש הופעות, וכבר בהופעה הראשונה טען דיאגו

145 הסניגוריה ביקשה לדעת אם אירע הדבר לפני שנתוודתה או לאחר מכן, כלומר לאחר שהחזרה לחיק הכנסייה. הסניגור ביקש אפוא לוודא שמא מדובר במעשה שעליו זכתה כבר לכפרת עוונות.

146 כדבריו: '(15r) "...no estou en tal horror"

147 '(15r) "...porque muy mal adereço para partyda es vna camisa"

148 '(15r) "cierta fruta para vn desposorio". ייתכן שמדובר כאן בהליכה בזוגות, שכן הסניגור הסביר כאן שהיה עליו להידבר עם מי שהיה קשור והאמין כדבריו ב'ציאה הארורה' (maldita partyda).

149 עיין לעיל, הערה 129. הקונסולטה-די-פי נתכנסה ב-18 בינואר 1503.

150 שני העדים הם: פרנצ'סקו די טובאר וגונסאלו רואיס, שניהם מאלמערדין (35v-35r).

151 נתכנסה ב-10 ביולי 1503.

152 טיעונם הראשון הוגש ב-15 בפברואר 1502. לטיעון עיין 4v-4r, 17 (784) No 183

טלייס שההאשמה היא כוללנית ובלתי־ברורה (*obscura*) וחסרים בה הנתונים היסודיים של זמן ומקום ושאר דברים שהחוק מחייב, כדי שההגנה תוכל למלא את שליחותה. האמור בכתב התביעה לא אירע ולא קרה, ולכן דחתה הסניגוריה על האתר את התביעה בכללותה. לקמן יצא הסניגור לדון בכל סעיף מסעיפי כתב האשמה: הנאשמת כן עבדה בשבת בעבודות ביתה, סיבנה וכיבסה, רחצה וטווחה כבשאר ימות השבוע; היא לא שמרה שבת ולא קישטה את ביתה, אלא אם כן חל יום גנוסיא לכנסייה באותו יום; היא לא לבשה כותנות ובגדי מנוחה (*ropas de escusa*) ושמלות תחתונות נקיות לכבוד השבת; היא לבשה אותם בגדים בכל ימות השבוע; היא שמרה וקיימה את ימי הראשון של השבוע ואת חגיה של הכנסייה; התפללה ושמעה דרשות בכנסייה. לאחר טיעון בדבר נאמנותה הנוצרית, יצא להכחיש את אמונתה בנערה־הנביאה אינס מהרירה ובנביאה מרי גומס מצי'ליון. היא דיברה עליהן רק לאחר שנבואותיהן הפכו לנחלת הרבים; היא לא האמינה בביאת אליהו והמשיח, אלא בישו המשיח פודה העולם (*redentor*). בשיטתה זו של הסניגוריה יש קו ברור של טיעון כולל: שלילת היקף המעשים היהודיים ודחייתם וסיום חיובי, נוצרי. רק שבועיים לאחר מכן הוגשו שאלות הסניגוריה¹⁵³. שאלון זה כוון היטב כדי להוכיח את נאמנותה הנוצרית של הנאשמת ולהראות שלא יתכן לפי הגיונם של דברים, שתהא מתייהדת ונוהה אחרי נבואותיהן של הנביאות ותקוות הגדולה בארץ המובטחת. להוכחת טיעון זה הציגה הסניגוריה שמונה עדים ומהם שני כמרים¹⁵⁴, אסקריבאנו אחד¹⁵⁵; שאר העדים היו שכניה של הנאשמת וכולם הכירוה זמן רב¹⁵⁶. בין העדים הדגיש גונסאלו די לה פואבלה האסקריבאנו את עבודתה בשבתות. נראים הדברים שהסניגוריה ביקשה להבחין היטב בין העדויות על קיום מצוות תורת משה לדביקותה ואמונתה בנבואות על ביאת המשיח¹⁵⁷, והיתה זו תשובתה על הדרך שבה נמסרו לה פרטי עדויות התביעה, שבהן דובר רק על שמירת שבת, מלבוש נקי, התקשטות לכבודה של השבת והימנעות ממלאכה בה¹⁵⁸. את נאומו השני הקדיש הסניגור לניתוח טיב העדויות¹⁵⁹. עד אחד לא העיד בזמן, לא

153 ב־3 במארס 1502. השאלון fols. 8r–8v יש בו שמונה שאלות, שעל פיהן ביקש לקבוע את מידותיה הנוצריות של שולחתו: היכרות רבת־שנים עמה; צומותיה בכנסייה; וידויה; מעשי החסד שעשתה; בולות שקנתה; עבודתה בשבת ובימי חג של יהודים למעט ימים שאותם ציוותה הכנסייה לשמור; מלבוש של חול שלבשה בשבת; שמירת חגיה של הכנסייה; מתי שמעו אותה מדברת על הנביאות. כן ביקש אישור שבעלה היה נוצרי ממוצא נוצרי גמור.

154 ברתולומי סנצ'יס קאמאצ'ו ודיאגו סנצ'יס. ברתולומי קאמאצ'ו (כך לרוב נרשם שמו בחיקי האינקוויזיציה השונים) היה מקובל על בית הדין ופעל משמה באלמדדן במיוחד בשנים 1502–1503. הוא שימש עד לאישורי עדויות וחקירתם של עדי תביעה.

155 גונסאלו די לה פואבלה; הוא הכיר את איובל סנצ'יס בין שתיים־עשרה לחמש־עשרה שנה כנוצריה נאמנה.

156 רק ברתולומי קאמאצ'ו הכיר שנתיים ומחצה. לדעתו היתה בעיניו נוצריה נאמנה.

157 לעדויות עיין fols. 9r–10v

158 עיין fol. 11v, שם נאמר עליה שהיתה זוהרת באותו יום (*luzida*).

159 לנאום עיין fols. 12r–12v

הושבע בזמן ועדותו לא אושרה מחדש בזמן; ואין אפוא לתת בה כל אמן והיא אפוא בודדת (syngular). העד שהעיד שעבדה בשבת לא פגע בה כלל, שכן יש עדים שראו אותה עובדת בשבת; הוא הדין בענייני הלבוש. עד זה, שראה אותה נמנעת מעבודה בשבת, צריך היה לראותה מקיימת עוד דינים ש'הדת המתה' מחייבת לקיים¹⁶⁰. לכן עדיפה עדותם של עדי הסניגוריה שראוה עובדת בשבת. והוא הדין ביחס למלבושיה, שעדים נוספים צריכים היו לראותה, במיוחד שכנים שראו אותה מדי יום. אלה היו חייבים לראותה מתהדרת בלבושה ביום זה דווקא. והנה טיעון זה, שכל כולו נתבסס על ההיגיון, לכאורה חייב היה לסלול את הדרך לזיכוייה בדין, אלא שלפי הליכי המשפט האינקוויזיטוריאלי נדרשה הסניגוריה להוכיח שהעדים שהעידו נגד שולחם הם אויביה, ועדותם היתה מתוך שנאה וכוונת נקם. לכן צורפה לטיעון רשימה ארוכה של שמות נשים וגברים שלדעת הנאשמת ובני משפחתה יכלו להיות מעוניינים להעיד נגד איזבל סנצ'יס. תיאורי השנאה צריכים היו לבטל את העדויות. אף כאן מעלים התיאורים עיירה על המידות המוסריות והחברתיות שנהגו בה, קטטות ומריבות שבהן היתה המשפחה מעורבת, יחסים שבינו לביתה, פריצות וכיו"ב. כאמור, כל אלה הם מקור נאמן לאורח חייה של החברה באותה עיירה באותם ימים¹⁶¹. אלא שאיזבל סנצ'יס לא הצליחה לכוון ולומר אלו היו יחסיה עם שני העדים שהעידו נגדה ומהי הסיבה שבגללה יכלו הללו להעיד. מנקודת ראות משפטית כשלונה בהזמת העדים האלה היה בעוכריה; דבר זה סתם את הגולל על סיכוייה¹⁶². משנתחוו הדבר לסניגורים הם נקטו צעד נוסף למען שולחם: ב-2 בדצמבר 1502 הגיש דיאגו טלייס טיעון מחודש, שבו העמיד את טיבן של עדויות התביעה כנגד טיבן של עדויות הסניגוריה. עדי הסניגוריה הם העדים הראויים לכל האמן ובזכותם יש לשחרר את שולחם מן המאסר, להחזיר לה את שמה הטוב ואת רכושה שהוחרם. עדות עדי התביעה היא עדות של נקמה, בה ובקרוביה¹⁶³. בטיעונו זה הטיל הסניגור דופי בהליכי המשפט האינקוויזיטוריאלי, התריס שנית ואמר שאין זה מתקבל על הדעת שאיזבל סנצ'יס לא עשתה כל מלאכה ביום השבת; מלאכה כלשהי ודאי שעשתה¹⁶⁴. והן לשמירת 'התורה [או הדת] המתה' (Ley muerta) נדרשה לעשות מעשים אחרים (otros abtos), והרי ראו אותה עובדת בשבתות¹⁶⁵; אין אפוא לתת שום אמן בדברי מי שאמר שנחה כל יום השבת¹⁶⁶, שכן אותו עד צריך היה לקיים אתה קשר בלתי פוסק במשך כל היום; מי שאמר שלבשה בגדי חג בשבת, לא אמר אמת, שהרי מזה שלוש שנים שבעלה מת (כלומר משנת 1499) לבשה בגדי אבל (luto) ולא

160 כך Ley muerta, בפיו של הסניגור (12r).

161 התיאור מפרט הרבה במערכת היחסים, עיין fols. 13v–14v.

162 לעומת זאת עיין להלן כיצד הצליחה בכך ליאונור דיאס.

163 הסניגור נאחז בעדות על שמירת השבת וטען שזו לא אושרה מחדש. היא הוגשה לאחר פירסום תוכן העדויות והעד שוחר כדי להעיד עדות שקר. למועדי העדויות עיין בנספח ב II.

164 (16v) '...no fasya lauor como los otros días, presupone que hazia alguna lauor'.

165 (שם) 'Hera vista quebrantar el sabado'.

166 (שם) '...folgar todo el dia'.

החליפה את מלבושיה. ואם החליפה, הרי רק כדי לערוך ביקור כלשהו ולא לשם קיום כל פולחן שהוא. עדי הסניגוריה הם המהימנים, הם שהרבו להיכנס לביתה ולשוחח עמה; הללו היו יודעים אם עשתה מעשה כלשהו הנוגד את דרכה של הכנסייה. המסקנה היוצאת — מחובת בית־הדין לדחות את עדי התביעה, אף אם הנאשמת לא קלעה למטרה בשעה שניסתה להזים עדויות אלה.

ב־10 ביולי 1503 נתכנסה בטולידו קונסולטה־די־פי, ופה אחד הוחלט להסגירה לזרוע החילונית¹⁶⁷. עיוותם הפורמאלי של הליכי המשפט האינקוויזיטוריאלי הוא שחרץ הלכה למעשה את דינה של איזבל סנצ'יס, יותר מאשר אותן מצוות־תורת־משה שקיימה, אף אם נניח שאכן קיימה אותן, ומעל ומעבר מזה, אם אכן דבקה בנביאות ובתקוות גאולתם של האנוסים בארץ המובטחת.

ליאונור דיאס, בתו של פרנאן רודריגס המאורדמוס של הקונדי די בילאלקאסר, היתה אשתו של אריאס דיאס. המעשים האמורים עליה קשורים בכל בהתעוררות שבעקבות נבואותיה של הנערה־הנביאה. היא לא נידונה קודם לשנת מאסרה בתחילת 1502, ולא היתה בגדר חוזרת לסיאורה¹⁶⁸. במקרה זה עבודת מערך הסניגוריה, יחסית לעבודתה במקרים האחרים, היתה קלה יותר¹⁶⁹. כבר בטיעונה הראשון היא העלתה שאין תביעה ממש וחסרים בה כל אותם דברים מהותיים הנדרשים לה, כגון: מועדי המעשים (שנה, חודש, מקום); הוכחה על שבועת התובע, שאין תביעתו נעשית בכוונת זדון ושבועת העדים, כנדרש לפי החוק¹⁷⁰. בתנאים אלה אין הנאשמת יכולה להגן על עצמה¹⁷¹. ליאונור דיאס היא נוצריה נאמנה שלא קיימה את דיני תורת משה ומינהגיה; היא לא האמינה לסיפורי הנערה־הנביאה ולא שמעה עליה קודם למאסרה של הנערה; היא לא ציפתה לביאת המשיח ולא התהלכה לשם כך מקושטת בבגדי חג, אלא שנתיים ימים לבשה בגדי אבילות על מות אביה; רק בחג המולד של שנת 1501 הסירה את בגדי אבילה. היא לא הסתירה כופרים ודברי כפירה¹⁷²; לו היתה יודעת עליהם היתה מוסרת זאת לאינקוויזיציה. לאור טיעון זה ביקשה הסניגוריה פרטי אשמה נוספים והוסיפה שיש לפטור אותה מן הדין ולהחזיר לה את שמה הטוב ואת נכסיה שהוחרמו.

167 פסק־הדין הוצא אל הפועל ב־5 בספטמבר 1503.
168 אין בחיקה כל וידוי ואין בו הוראת השופטים לחפש עליה חומר בספרי האינקוויזיציה, כפי שמצוי למשל במשפט מן גוטיארס ואשתו מריה גונסאליס. חיק משפטה מספרו 194 No 143; מספר חדש 143 No 9

169 דיאגו טלייס שימש לה פרקוראדור ופדרו די הרירה כלטראדור. תחילה נתמנה חואן די סביליה כלטראדור, ואיננו יודעים על שום מה הוחלף. להרכב בית הדין עיין בנספח ב I (ד).

170 לסניגוריה עיין fol. 4r. דברים אלה אמורים בטיעון הראשון ב־23 בפברואר 1502.

171 '...Otrosy digo que como Vuestras mercedes mejor saben los que son acusados por semejantes delitos como lo es la dicha mi parte no se pueden asi defender e demostrar e prouar su inocencia' (5v)

172 כידוע היתה מוטלת על כל נוצרי נאמן חובת מסירה. למעשה יכול היה כל תובע לטעון טענה כזו נגד כל אנוס בכל חשד שהוא.

בהמשך לטיעון זה הגישה הסניגוריה שאלון קצר לעדים שביקשה להעמיד מצדה. הוא כלל מיספר שאלות יסוד : היכרות עם הנאשמת ; אישור לקיום מינהגי אבילות לאחר מות אביה ; נאמנותה הנוצרית. להוכחת טיעון זה הציגה הסניגוריה שישה עדים, שהכירו את ליאונור דיאס מילדותה. כולם העידו על נאמנותה הנוצרית ואמתו את דבר אבילותה אחר אביה¹⁷³. בטיעונה השני חזרה הסניגוריה ודחתה את עדויות התביעה, משום שלא נחקרו ולא הוצגו כראוי ולא ניטלה מן העדים שבועה¹⁷⁴. עדותם היא עדות של שמועה¹⁷⁵ ובלא ידע של ממש ; לא נמסרו הזמן והמקום שבהם עברה הנאשמת את העבירות שיוחסו לה. לכן לא ראו אותה העדים שעה שכביכול קיימה את דיני תורת משה שיוחסו לה ושעה שפפרה בדת הקאתולית. העדויות הן אפוא עדויות של שנאה כדי להמיט על חיי ליאונור דיאס חורבן והרס. מיעוט מיספרם של העדים הם הוכחה לכך¹⁷⁶, שכן אם עברה עבירות אלה שיוחסו לה, ודאי שהיו יותר עדים שיכלו להעיד על כך. עדותם נגעה לעניינים של אמונה, לנעשה בלבה של ליאונור דיאס פנימה¹⁷⁷, ואת אלה רק האלוהים יודע. על טיעון זה יש להעיר שכאן כיון הסניגור היטב לעצם כוונותיה של האינקוויזיציה בכל אשר ביקשה להתחקות אחר הנעשה בלבותיהם של האנוסים וכל אחד שנחשד על ידה באמנותו. והוא עוד הוסיף ואמר : המסופר על הנערה בנכואותיה היה ידוע בכל מקום ; דבריה היו לשיחת היום כאשר כולם עושים אותם לצחוק וללעג.

לטיעון זה נסמכה הגשת רשימת שמות של תושבי אלמעדין, שונאי ליאונור דיאס ובעלה אריאס דיאס. אף מרשימה זו מתברר עד כמה היתה המשפחה מעורבת בקטטות ובמריבות בעיירה ; ליאונור דיאס מופיעה בתיאור זה כדואגת למוסר בעיירה ביחסים שבינו לביתה¹⁷⁸. ליאונור דיאס הצליחה לקלוע היטב ברשימת הטאצ'אס והוכיחה שנאה גם מצד העד האחר, חואן דיל קסטיליו. טיעונה נתקבל על דעת השופטים, ובקונסולטה־די־פי שנתכנסה בטולידו ב־24 בפברואר 1503 הציע השופט חואן די מונסטריי שיינתן פסק־דין לענותה בעיני המים. אם תעמוד בעינויים ולא תודה, תידרש להציג שישה 'עדים מזכים' שיישבעו עמה ויעידו על נאמנותה הנוצרית ודבריה הם דברי אמת¹⁷⁹. אי לכך הופיע חואן די מונסטריי והודיע לבית־הדין שאין לסמוך על מהימנותו של חואן דיל קסטיליו. אם נצרף את הערכתו של אינקוויזיטור זה לטאצ'ה שהגישה נגדו ליאונור דיאס, ישאר כתב האשמה תלוי

173 לשמותיהן עיין בנספח ב I (ד), הרכב בית הדין.

174 הטיעון הוגש ב־19 באוגוסט 1502, עיין fols. 13r–13v.

175 (שם) '...de oydas e vanas creencias'.

176 לתביעה היו רק שני עדים : מרי פלורס וחואן דיל קסטיליו. על טיב העדים עיין לעיל, ב I (ד).

177 '...en lo ynterior' (13v).

178 היא הוכיחה את גורמי שנאתה של מרי פלורס, שהעידה נגדה, שנתעברה על ידי ראש מנזר אחד (abad) בהריירה. מרי פלורס נישאה לימים לקרוב משפחה של ליאונור דיאס, שהזהירה אותה ואמרה לה שדרכיה בעבר ידועות הן. עיין 15r–15v, (194), No 9 143.

179 בקונסולטה־די־פי זו ביקש האינקוויזיטור פרנאנדו די מאסואקס שתינתן לו שהות לחשוב על ההצעה. ב־25 בפברואר הופיע והודיע שהוא קיבל את הצעתו של חואן די מונסטריי, עיין fol. 22r.

בעדות אחת, זו של מרי פלורס, שאף את עדותה פסלה ליאונור דיאס. ברורה אפוא הצעתו של חואן די מונסטריו לפתור את שאלת חפותה של ליאונור דיאס מכל עוון על-ידי עינויים. ליאונור דיאס עמדה בעינוי המים והיא נתחייבה להעמיד שישה 'עדים מזכים'. בשבועה אישרו כולם פה אחד את נאמנותה הנוצרית ואת נכונות דבריה. בית-הדין קיבל כאן את הצעתו הנוספת של חואן די מונסטריו ודן אותה ל-*abjuratio de vehementi*. ב-3 ביוני 1503 נשבעה ליאונור דיאס בשבועת החוזרים בהם בתשובה בחומרא והיא הוחזרה אל חיק הכנסייה. ואכן יש במשפט זה כדי ללמדנו הרבה על דרכי עבודת בית-הדין של האינקוויזיציה.

אחרונה בקבוצת נידונים זו שהצליחה לצאת זכאית בדין, היתה אלווירה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס. אלווירה גונסאליס, כל האמור עליה קשור בהתעוררות שבאה בעקבות נבואותיה של הנערה-הנביאה אינס. משפטה נתבסס על עדותו של חואן דיל קסטיליו בלבד¹⁸⁰, אך התובע צירף דברים מכלילים גם בכתב תביעתו נגדה, ככל שהיו ידועים ונפוצים באיזור פעילותה והשפעתה של אינס¹⁸¹. אין ספק שאם היו לה לתביעה עדים נוספים היא היתה מעמידה אותם, והסניגוריה בהרכב דיאגו טליס כפרוקוראדור ואלונסו די פלמה כלטראדור. חשה מייד בחולשת התביעה¹⁸². ממערך המשפט יוצא שאלווירה גונסאליס לא היתה בעלת אמצעים כמון גוטיארס ואשתו או כאיזבל סנצ'ס וליאונור דיאס, וקשה לשער מי כיסה את הוצאות ההגנה. דיאגו טליס הכחיש בשמה של אלווירה גונסאליס בכל מכל כל את טענת התביעה: 'היא כללית, בלתי ברורה ואין בה כל הנדרש לתביעה'¹⁸³; אין היא מתחייסת לזמן ולמקום, אימתי והיכן נאמרו וקוימו הדברים שהואשמה בהם.

הטעון לפרטיו כלל הכחשת קיום מצוות ושמירת שבת, וזאת בעיקר על-מנת לדחות את הטענה שהנערה-הנביאה תבעה ממאמיניה לקיימן כדי לזכות בגאולה בשעת ביאת המשיח. אלווירה גונסאליס לא התהלכה מקושטת בבגדים יפים בצפותה למשיח, משום שהיא ענייה ואין לה מלבושים כדי להתקשט בהם¹⁸⁴; היא לא צמה צומות כתביעת הנביאה ולא אמרה שזו הדרך להגיע לישועה¹⁸⁵ ולפי דעתה אלה הצמים הם אבודים; היא לא שוחחה עם איש בענייני הנביאה, שכן 'היתה הנביאה בעונייה משוגעת, כידוע ברבים'¹⁸⁶; היא לא שוחחה עם האשה (מרי גומס) מצ'יליון ולא עם כופרים אחרים, כדברי התובע. דרך חייה הנוצרית, יחסיה עם נוצרים נאמנים וטובים, הם העדות לנאמנותה הנוצרית; אויביה הם שהתכחשו לה והלשינו עליה.

180 על מהימנותו של העד עיין לעיל.

181 אזורי אסטרמדורה ולה מנצ'ה.

182 הם נתמנו ב-18 בפברואר 1502.

183 '...es general, obscura e ynçierta e non concluye de neçesario' (5r)

184 עיין בטיעון הסניגוריה, fol. 5v.

185 '...ser saluos' (5v)

186 '...no la teniendo por profeta, antes por loca e pues hera magnifiesto a todos' (5v)

להוכחת טיעונה הגישה הסניגוריה שאלון לששת העדים שהעמידה¹⁸⁷. עיקר הטיעון היה שלא היה כל צורך לבוא במגע עם הנביאות כדי לדעת את תוכן נבואותיהן; אלו היו נפוצות ברבים. אם די בשמועה כדי להפליל, הרי שאת כל תושבי האזורים ש אליהם הגיע שמע הנביאות והם הפכו בהן, יש להעמיד לדין כמאמינים בנבואות ובתקוות גאולתם של האנוסים המאמינים. ואכן העידו עדי הסניגוריה על נצרותה הטובה והנאמנה¹⁸⁸. לא נשאר אפוא למתכנסי הקונסולטה-די-פי אלא לפטרה מן הדין¹⁸⁹, להחזיר את שמה הנוצרי הטוב לאלוירה גונסאליס ועמו את רכושיה שהוחרם¹⁹⁰.

סניגורים מעטים עמדו להם למאמינים בנבואות, והם שעשו ככל יכולתם כדי להציל את חייהם של שולחיהם. מלחמתם למען שולחיהם היא גם מלחמתם של האנוסים באינקוויזיציה, וביסודות בניינו של אותו מוסד שהילך אימים באוכלוסייה, ואשר באותם ימים היה רק בראשית דרכו.

חייה של עיירה בלה מנצ'ה הועלו כאן על בבואתם ודופקם היומיומי של חיים אלה; דמויות של אנוסים, על תקוות חייהם וניצוצות אמונתם בחבלי משיח, משיחים את סיפור חייהם וחלומות גאולתם בארץ המובטחת. האינקוויזיציה עקרה את התקוות הללו בכל כוחה: כל חומרת שיטתה הושמה בכל כובד משקלה נגד תקוות אלה. ברם, בנכונותם לגאולה בארץ המובטחת ביטאו האנוסים הללו את תקוות חייהם הן בלכתם בגאי צלמוות והן בעלייתם על המוקדות שהוכנו למאמינים שביניהם. ואין אלמעדין אלא אחת מעיירות אלה, ואנוסיה הם חלק ממכלול אחד גדול.

187 היו בשאלון שש שאלות עיקריות. לשאלון עיין fols. 7r-7v; לשמות העדים עיין בנספח ב I (ו).

188 אלה העידו באלמעדין ב-9 באפריל 1502. לעדויות עיין fols. 8r-9v.

189 הקונסולטה כונסה ב-11 ביולי 1502.

190 פסק-דינה היה absolutio, אף בלא צורך בעדים מזכים. ואין ספק שחולשת עדותו של חואן דיל קסטיליו עמדה לה. היא הוחזרה לחיק הכנסייה ב-2 באוגוסט 1502.

נספח א

משפטה של אינס גוטיארס, אשת חואן רמירס, סנדלר

במדור האינוויזיציה שבארכיון הלאומי במדריד מצוי תיק משפט נוסף של תושבת אלמערדין ז'ו¹. מן המסופר בו יוצא שאינס גוטיארס הוחזרה בזמן מן הזמנים לחיק הכנסייה לאחר שנידונה למאסר לצמיתות. היא ברחה מאימת הדין לפורטוגל והתובע ביקש ב־29 ביולי 1557 צו למאסרה. לדבריו ברחה לשם כדי לקיים את מצוות תורת משה ולחיות על־פי תורתם של היהודים². להוכחת תביעתו נתבקש התובע פרו אורטיס די פונס על־ידי השופט דיאגו רמירס להציג עדות אינפורמאציה³. הוא אומנם הציגה, אלא שזו, נקטע תיאורה בתיק משפטה. איננו יודעים אימתי ברחה לפורטוגל, והדעת נותנת בזמן סמוך לתביעה שהוגשה נגדה, או לביקורו של המפקח הנודד של האינוויזיציה בעיירה אלמערדין. עצם מציאותה של אנוסה שקיימה מצוות מלמדת על מה שנותר מעדת אנוסים זו. עוד יש לזכור שבאותם ימים בפורטוגל כבר היתה פעילה אינוויזיציה לאומית, ועל אף העובדה שלא היה קיים הסכם הסגרה בין ספרד לפורטוגל, הנה היתה חייבת האינוויזיציה הספרדית להודיע על בורחת זו לרעותה שבפורטוגל וזו ודאי היתה נותנת דעתה לה. אך כאמור חסרים אנו כל ידיעות על המשך עניינו של בית־הדין שבטולידו באנוסה בורחת זו.

- 1 תיק המשפט מספרו 156 No 408; מספר חדש 156 No 6 ובו 1v דפי פוליו. הוא למעשה רק פניית התובע למתן צו הזמנה להופעתה לפני בית־הדין בטולידו.
- 2 (Ir) '...por mejor estar y biuir en la Lye de los judios'.
- 3 פרו אורטיס די פונס (Pero Ortis de Funes) נתמנה בשנת 1567 לתובע בבית־דין האינוויזיציה באיים הקאנאריים, עיין: L. Wolf, *The Jews in the Canary Islands*, London 1922, p. XXI.

נספח ב

I המשפטים

(א) משפטו של מנדו (מן) גוטיארס די בונליה, תושב אלמערדין	חואנה מרטיין, la Tella, תושבת צ'יליון כריסטובל בונקיטי, רועה, תושב Sotos ¹ אנטון טליו ¹
הרכב בית־הדין שפטו:	אינס, בתו של אנטון טליו, מצ'יליון שמעון גלייגו ¹
חואן די מונסטריו (החל באלמערדין) פרנאן רודריגס דיל ברקו (החל בטולידו ב־25.1.1502)	מרינה פרנאנדיס די מורה ברתולומי קאמאצ'ו, כומר אלונסו די לה טורי ¹
תבע: דיאגו מרטינס אורטיגה	עדים שהעידו על בריחתו מן גוטיארס: אלוארו די לה טורי, אלקאירי
נוטריון: חואן די סן מרטיין	חואן רואיס Pacheco איברהים צ'יצ'ון, הצעיר (el mozo)
סניגוריה: פדרו די הריירה, לטראדו דיאגו טלייס, פרוקוראדור	איברהים צ'יצ'ון, האב Haxa, אשתו של איברהים צ'יצ'ון, האב
עדות אינפורמאציה: חואנה מרטיין, תושבת צ'יליון	Marulamodi, אשת איברהים צ'יצ'ון, הצעיר איברהים recuero (לאחר שהמיר לנצרות: אנדריס לופס).
עדי תביעה: דיאגו פרס גאליאנו, תושב אלמערדין	1 הוגשה נגדם טאצ'ה.

עדי סניגוריה:

אלונסו סנצ'ס די קסטאנסה

דיאגו, בנו של פרו סנצ'ס

מרי לופס, אשת פרו דיל קסטיליו

טרוה גארסיה, אשת לופי רואיס, צ'קע בדים

לופי רואיס די לה פואבלה

אלונסו די ויליאסקוסה

פרו גונסאליס, כומר

קונסולטה-דייפי

בצ'לייר פרנציסקו גונסליס דיל פֶרשנו

בצ'לייר חואן די Vallejo

הנזיר חואן די אסה, ראש מנזר סן פדרו מרטר

ליסנסיאדו חואן די לה סרדה קינטאנאפליה

פרנאן רודריגס דיל ברקו

ליסנסיאדו חואן די מונסטריו

ליסנסיאדו פרנאנדו די מאסואקוס.

(ב) משפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס

די בוניליה, תושבת אלמעדין

הרכב בית-הדין

שפטו:

חואן די מונסטריו (פתח באלמעדין)

פרנאן רודריגס דיל ברקו

תבע:

חואן מרטינס די אורטיגה

נטריונים:

דיאגו די סן מרטין

דיאגו לופס די טאמאיו

סניגוריה:

ליסנסיאדו פדרו די הרירה, לטראדו

דיאגו טלייס, פרוקוראדור

עדות אינפורמאציה:

חואן מרטין, la Tella, מצ'יליון

עדי תביעה:

חואנה מרטין, la Tella, תושבת צ'יליון

רודריגו סילאדו, תושב אלמעדין

אינס, בתו של אנטון טליו, תושבת צ'יליון

חואן דיל קסטיליו, צ'קע, תושב אלמעדין

עדי תביעה שהעידו על נסיון בריחתה:

אלווארו די לה טורי, אלקאידי

חואן רואיס Pache

איברהים צ'צ'ון, el mozo, מאורי

Haxa, אשתו של איברהים צ'צ'ון, הזקן

מריאם, la Modi, אשת איברהים צ'צ'ון, 1

הצעיר 2

איברהים, recuero

איברהים צ'צ'ון.

עדי סניגוריה:

ברתולומי סנצ'ס קאמאצ'ו, כומר

מרי לופס, אלמנת פדרו דיל קסטיליו

דיאגו סנצ'ס קואדררו, כומר

בצ'לייר חואן מרטינס גורדו, תושב צ'יליון,

רופא

אלונסו די Villaseca, תושב צ'יליון

עדים לטאצ'אס:

אנדריס לופס, אלמוקאדן

קטלינה סנצ'ס, אשת אלונסו די סאיאס, הזקן

עדים לקומפורגאציה (לפי סדר העדות):

מרינה לופס, אשת כריסטובל טלייס, תושבת

אלמעדין

חואנה רודריגס, אשת פרנאנדו די בטטה

מרי לופס, אשת פדרו סנצ'ס, Barbero,

מאלמעדין

פרנציסקו די טבֶאָאר, תושב אלמעדין¹גונסאלו רואיס, תושב אלמעדין¹

בצ'לייר אנטוניו די מורה, תושב אלמגרו

חואן ארגונס, כומר, תושב אלמגרו

פדרו גונסליס, תושב אלמודובאר

פרנאנדו ארגונס, תושב אלמגרו

קומנדאדור רמירו די סיגארה, תושב אלמגרו²

קונסולטה-דייפי

ראשונה: 18.1.1503

בצ'לייר פרנציסקו גונסאליס, דיל פֶרשנו

בצ'לייר חואן די Vallejo

הנזיר חואן די אסה

ליס' חואן די לה סרדה קינטאנאפליה

ליס' חואן די מונסטריו

פרנאן רודריגס דיל ברקו

ליס' פרנאנדו די מאסואקוס

שנייה: 10.7.1503

בצ'לייר פרנציסקו גונסליס דיל פֶרשנו

מאיסטרי הנזיר חואן די פוארטו

הנזיר חואן די אסה

ליס' חואן די לה סרדה קינטאנאפליה

ליס' חואן די מונסטריו

פרנאן רודריגס דיל ברקו

ליס' פרנאנדו די מאסואקוס

עדותם היתה שלילית.

במקום מרי לופס, אשת פדרו דיל קסטיליו.

<p>(ג) משפט איזבל סנצ'יס אשת גונסאלו דיל קאמפו</p>	<p>חברת בית-הדין שפטו:</p>
<p>דיאגו מרטינס די אורטיגה גוטריניס:</p>	<p>חואן דיל מונסטרי (החל לשפוט באלמעדין) פרנאן רודריגס דיל ברקו (מ-25.1.1502 בטולידו)</p>
<p>דיאגו די סן מרטין (החל באלמעדין) דיאגו לופס די טאמאיו (נצטרף בטולידו) סניגוריה:</p>	<p>חואן דיל מונסטרי (החל לשפוט באלמעדין) פרנאן רודריגס דיל ברקו (מ-25.1.1502 בטולידו)</p>
<p>בצ'יליר חואן די סביליה (נתמנה אך לא פעל), לטראדו</p>	<p>תבע:</p>
<p>ליס' פדרו די הרידה, לטראדו דיאגו טלייס, פרוקוראדור</p>	<p>חואן מרטינס אורטיגה גוטריניס:</p>
<p>עדים: עדות אינפורמאציה: מרי פֿלורס</p>	<p>דיאגו די סן מרטין (באלמעדין) עדות אינפורמאציה:</p>
<p>תביעה: מרי פֿלורס</p>	<p>מריה די סוטו, אשת חואן די וילאלובוס סניגוריה:</p>
<p>חואן דיל קסטיליו סניגוריה: (לפי סדר העדות)</p>	<p>דיאגו טלייס, פרוקוראדור אלונסו די פלמה, לטראדו</p>
<p>גונסאלו סנצ'יס, מאיוודומו מרטין פרנאנדיס, חייט</p>	<p>עדי תביעה: מריה די סוטו</p>
<p>מרינה נונייס, אשת שמעון גאלייגו מרי גונסאליס, אשת פרנאנדו סנצ'יס די צ'יליון</p>	<p>מרינה לופס, אשת חואן, סֶפֶר (barbero) עדי סניגוריה:</p>
<p>קטלינה רודריגס, אשת חואן די נחירה אינס רודריגס אשת חואן לא גוארדיה (כולם מאלמעדין)</p>	<p>ברתולומי סנצ'יס קאמאצ'ו, כומר פדרו סנצ'יס arcador</p>
<p>לואיס סנצ'יס, אשת חואן די נחירה ליסנסיאדו חואן די לא גוארדיה (כולם מאלמעדין)</p>	<p>ברתולומי די לה פואבלה גונסאלו די לה פואבלה, אסקריבנו</p>
<p>עדים לטאצ'אס: גונסאלו קאנו, ריקורניסליאדו מאלמעדין</p>	<p>חואנה סנצ'יס, אשתו לשעבר של כריסטובל די מיסה</p>
<p>פרו גומס, אסקריבנו מצ'יליון מרטין פרנאנדיס, חייט מאלמעדין</p>	<p>דיאגו סנצ'יס, כומר קטלינה רודריגס, אשת גונסאלו לופס</p>
<p>גונסאלו רואיס, tondidor, מאלמעדין פרנאן סנצ'יס, בנו של פרו סנצ'יס דיל Alauillo, מצ'יליון</p>	<p>אלוויריה פרנאנדיס, אשת פדרו סנצ'יס די סנטה פֿמיה (כולם חושבי אלמעדין) קונסולטה-דיי-פי:</p>
<p>עדים מזכים (קומפורגאציה): חואן די גואדלופי</p>	<p>בצ'יליר פרנציסקו גונסאליס דיל פֿרשנו פראי חואן די אסה</p>
<p>אנטון די קסאסולה פרנציסקו די גואדלופי, בנו של חואן די גואדלופי</p>	<p>מאיסטרי פֿראי חואן דיל פוארטו ליסנסיאדו חואן די לה סרדה די קינסטאנאפליה</p>
<p>אלונסו סנצ'יס אנדריס גונסאליס, כומר</p>	<p>ליסנסיאדו חואן דיל מונסטרי פרנאן רודריגס דיל בארקו</p>
<p>פרנציסקו די טובאר, מאלמעדין קונסולטה-דיי-פי:</p>	<p>ליסנסיאדו פרנאנדו די מאסואקוס משפט ליאונור דיאס</p>
<p>ליסנסיאדו חואן די מונסטרי בצ'יליר חואן די ולייחו (Vallejo)</p>	<p>חברת בית-הדין שפטו:</p>
<p>הנזיר חואן די אסא פרנאן רודריגס דיל ברקו</p>	<p>חואן די מונסטרי (החל באלמעדין) פרנאן רודריגס דיל ברקו (נצטרף בטולידו)</p>
<p>מאיסטרי פֿראי חואן די פוארטו ליסנסיאדו פרנאנדו די מאסואקוס</p>	<p>חברת בית-הדין שפטו:</p>

משפט איזבל גונסאליס, בתו של פרנאן גונסאליס סנדלר, תושבת אלמעדין (המשפט באלמעדין)	בארקו — על־סמך הרשום בקונסולטה) תובע: דיאגו מרטנס די אורטיגה נוטריון: דיאגו די סן מרטיין עד תביעה ואינפורמאציה: חואן דיל קסטיליו, תושב אלמעדין סניגוריה: דיאגו טלייס, פרוקוראדור בצ'יליר אלונסו (די פלמה), לטראדו עדי סניגוריה (לפי סדר העדות): ברתולומי סנצ'יס קאמאצ'ו, כומר ¹ לואיס מרטינס רובלס, labrador מרינה סנצ'יס, בתו של לואיס מרטינס קטלינה לופס, אשתו של לואיס מרטינס איזבל גארסיה, ביאטה, בתו של חואן סנצ'יס גארסון אינס רואיס, אשת אלונסו די סאיאס דיאגו הרנאנדס, לא העיד תושבי אלמעדין קונסולטה־די־פי: הגמון פלנסיה הגמון חאין דוקטור רודריגו די מרקאדו, חבר מועצת האינקוויזיציה לינסנסיאדו ברתולומי די גוניאל (Guniel) ממועצת האינקוויזיציה בצ'יליר פרנציסקי די cas [s], ויזיטאדור, ארכידיאקונוס של קורדובה לינסנסיאדו מאסואקוס חואן די מונסטריו פרנאן רודריגס דיל ברקו
הרכב בית־הדין שפט: חואן די מונסטריו תבע: דיאגו מרטנס אורטיגה נוטריון: דיאגו די סן מרטיין עדת אינפורמאציה: מרי פֶּלורס, אשת חואן רואיס Pache אפוטרופוס לנאשמת: חואן די ויליאלובוס, מאלמעדין קונסולטה־די־פי (התובע אינו נזכר כמשתתף בקונסולטה) נתקיימה בטולידו חואן די Vallejo חואן די אסא, ראש מנזר סנטו דומינגו חואן די לה סרדה די קינטאנאפליה פרנאן רודריגס דיל ברקו חואן די מונסטריו פרנאנדו די מאסואקוס	(ו) משפטה של אלווריה גונסאליס, אשת אלפונסו גוטארס תושבת אלמעדין הרכב בית־הדין שופטים: חואן די מונסטריו לינסנסיאדו מאסואקוס (פרנאן רודריגס דיל

1 כ־7 בינואר 1502 עד בבית הסוהר לוידיוויל של רודריגו די לה פניה מהריה No 179 2r, (21) 656; כ־3 בינואר 1502 עד למינויו של אפוטרופוס לאינס רודריגס מהריה No 432 (3), 3r

II מערך תאריכים

- 1484
 10.1 מריה גונסאליס מתוודה באלמגרו בתקופת החסד (תאריך החזרה חסר)
 13.1 מן גוטיארס נתוודה באלמגרו בתקופת החסד
 18.1 ביה"ד פסק להחזירו לחיק הכנסייה
 1.3 מריה די סוטו מאלמעדין העידה שם נגד חואנה גונסאליס, אמה של איזבל סנצ'יס (במשפטה) וילדיה עי' עוד 1502.4.1. 6r, 17 (784) No 183
- 1501
 7.1 אלמעדין. התובע דיאגו מרטינס אורטיגה גובה עדות מפי חואנה מרטין, המכונה la Tella, מצ'יליון. עדותה מובאת כעדות אינפורמאציה במשפט מנדו גוטיארס די בוניליה מאלמעדין. התאריך הרשום הוא שנת 1502, אך נראה שלפנינו טעות, שכן משפטו של מנדו גוטיארס התחיל ב־2 בינואר 1502. עיין 156 (415), 2r No 13
 8.2 מרי פֶּלוֹרס מאלמעדין מעידה בבית סוהר האינקוויזיציה בטולידו נגד איזבל גונסאליס ואביה פרנאן גונסאליס ומשפחתה על דבקותם בנביאה אינס מהרירה. מוסרת פרטים על נבואותיה 158 No 8 (437), 2r–2v
 26.12 באלמעדין. דיאגו מרטינס אורטיגה מגיש כתב תביעה נגד איזבל גונסאליס לשופט חואן די מונסטרי (השנה הרשומה בתיק היא 1502, אך לפי המניין המקובל השנה היא 1501). 1501. 2r, 8 (437) No 158
 27.12 חואנה מרטין la Tella מצ'יליון מעידה באלמעדין נגד מנדו גוטיארס די בוניליה. התובע מציג עדות זו כעדות אינפורמאציה 156 No 13 (415), 8r (העדות בשלמות שם 8r–8v).
 דיאגו פרס גאליאנו מעיד באלמעדין במשפט מן גוטיארס 156 No 13 (415), 8r אישור העדות ב־12 בינואר 1502 (8r). חואנה מרטין la Tella מצ'יליון מעידה באלמעדין נגד מריה גונסאליס, אשת גוטיארס די בוניליה 154 No 35 (382), 2r
 28.12 רודריגו סילאדו (Celado) מעיד באלמעדין נגד מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס די בוניליה. העדות אושרה ב־12 בינואר 1502. 7v, 1502. 35 (382) No 154
 29.12 מרי פֶּלוֹרס, אשת חואן רואיס פאצ'י, מעידה באלמעדין. עדותה מובאת כעדות אינפורמאציה במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס 143 No 9 (194), 2r
 30.12 כריסטובל אסקודרו, רועה צאן, תושב המקום סוטוס (Sotos) ב־Tierra de Cuenca מעיד באלמעדין נגד מן גוטיארס די בוניליה 156 No 13 (415) 8v–9r. אישור העדות ב־13.1.1502 (9r).
 אינס, בתו של אנטון טליו מצ'יליון מעידה באלמעדין נגד מן גוטיארס די בוניליה. 156 No 13 (415), 9r. אישור העדות ב־14.1.1502. כן העיד נגד מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס 154 No 35 (382), 7v–8r
 שמעון גאליגו (Ximen Gallego), חקלאי, מעיד באלמעדין נגד מן גוטיארס די בוניליה 156 No 13 (415), 9r–9v. אישור העדות ב־10.1.1502.
 31.12 מרינה פרנאנדיס די מורה מעידה באלמעדין נגד מן גוטיארס די בוניליה. 156 No 13 (415), 9v–10r. אישור העדות ב־12.1.1502.
- 1502
 3.1 פגרו אלונסו, סקריטן מאלמעדין נתמנה (באלמעדין) בה לשמש אפיטרופוס לאינס רודריגס-אי רודריגס מהרירה 158 No 3 (432), 3r
 4.1 אלווארו די לה טורי אלקאידי באלמעדין מעיד באלמעדין על בריחת מן גוטיארס די בוניליה מעיר זו 156 No 13 (415), 10v. כן העיד על בריחת מריה גונסאליס אשת מן גוטיארס 154 No 35 (382), 8r
 מריה די סוטו מאלמעדין חזרה על עדותה שהעידה נגד חואנה גונסאליס, אמה של איזבל סנצ'יס (במשפטה) וילדיה של חואנה. היא העידה לראשונה ב־1.3.1484. באלמעדין. היא חזרה ואישרה את עדותה ב־14 בינואר 1502. 6r, 17 (784) No 183.
 5.1 באלמעדין. פתיחת משפטו של מנדו גוטיארס די בוניליה. התובע מבקש צו למאסרו. פנייתו נענית,

- לאחר שהציג עדות אינפורמאציה 156 No 13 (415), 2r-2v, איברהים צ'יצ'ין הצעיר (el moço), מאורי, מעיד באלמעדין על בריחת מן גוטיאראס. 156 No 13 (415), 11r, על כך העידו שם: Haxa, אשתו של איברהים צ'יצ'ין האב; Marulamodi, אשתו של איברהים צ'יצ'ין הצעיר; איברהים (Abrahen), אחיינו של איברהים צ'יצ'ין האב (שם).
- באלמעדין. פתיחת משפטה של מריה גונסאליס, אשת מן גוטיאראס די בוניליה. התובע מבקש צו למאסר. השופט חואן די מונסטרי נענה לפנייתו לאחר שהתובע הציג עדות אינפורמאציה (זו של חואנה מרטיין, 154 No 235 (382), 2r-2v (la Tella), איברהים צ'יצ'ין הצעיר (el moço) מעיד באלמעדין על בריחת מריה גונסאליס, אשת מן גוטיאראס 9r, 154 No 35 (382).
- 6.1 איברהים צ'יצ'ין, האב, מאורי, מעיד באלמעדין על דבר נסיון בריחת מן גוטיאראס די בוניליה וכיצד הסתתר בביתו של העד 10r, 156 No 35 (382). עדות זו חוזרת במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיאראס 10r, 154 No 35 (382).
- 7.1 באלמעדין. רודריגו די לה פניה מציילין מתוודה לפני חואן די מונסטרי 2r, 174 No 12 (656). באלמעדין. פתיחת משפטה של אלוורה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיאראס 2r, 153 No 7 (341). באלמעדין. פתיחת משפטה של איזבל סנצ'ס 2r, 183 No 17 (784).
- 8.1 באלמעדין. מנדו גוטיאראס די בוניליה נחקר על-ידי חואן די מונסטרי. השופט מזהירו להתוודות. מנדו גוטיאראס מוסר הודעה על הנביאה. 2v, 156 No 13 (415). התובע הגיש באותו מעמד את כתב התביעה (שם 3r-3v).
- 10.1 באלמעדין. שמעון גאליגו מאשר את עדותו שהעיד ב־30 בדצמבר 1501 נגד מן גוטיאראס די בוניליה מאלמעדין 9v, 156 No 13 (415).
- 11.1 באלמעדין. חואן דיל קסטיליו מעיד לפני חואן די מונסטרי נגד מנסיה לופס מפואבלה די אלוקסיר 6r, 163 No 11 (523).
- באלמעדין. חואן די ויליאורבוס נתמנה אפיטרופוס לאיזבל גונסאליס מאלמעדין. עדים למיני: אלונסו לופס, כומר; ברתולומי קאמאצ'י, כומר ופדרו אלפונסו, סקריסטן 2v, 150 No 8 (437). באלמעדין, חואן דיל קסטיליו מעיד מטעם התביעה נגד מריה גונסאליס, אשת מן גוטיאראס 8r, 15.1.1502. No 35 (382). העדות אושרה ב־15.1.1502.
- באלמעדין. חואן די קסטיליו, מעיד במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמעדין. 143 No 9 (194), 8r.
- 12.1 באלמעדין. התובע דיאגו מרטינס אורטיגה מגיש כתב תביעה נגד איזבל גונסאליס מאלמעדין 3r, No 8 (437).
- באלמעדין. דיאגו פרס גליאנו מאשר את עדותו נגד מנדו גוטיאראס די בוניליה (העיד 27.12.1501). באלמעדין. 8r, 156 No 13 (415).
- באלמעדין. מרינה פרנאנדיס די מורה מאלמעדין מאשרת את עדותה במשפט מנדו גוטיאראס די בוניליה (העידה ב־31.12.1501). 10r, 156 No 13 (415).
- באלמעדין. מריה גונסאליס, אשת מן גוטיאראס, מוזהרת לראשונה שעליה להודות 7v, 154 No 35 (382), 2v. היא מכחישה כל אשמה. התובע הגיש כתב תביעה (שם 3r-3v).
- באלמעדין. רודריגו סילאדה מאשר את עדותו שהעיד נגד מריה גונסאליס, אשת מנדו גוטיאראס. 7v, 154 No 35 (382).
- באלמעדין. פתיחת משפטה של ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס, מאלמעדין. התובע מבקש פתיחת הליכים והציג עדות אינפורמאציה (עדות מרי פֶּלורס). השופט נתן צו למאסרה, 143 No 9 (194), 2r.
- באלמעדין. איזבל סנצ'ס מוזהרת לראשונה להודות 2v, 133 No 17 (784). היא מכחישה. התובע מגיש את כתב התביעה (3r-3v).
- 14.1 באלמעדין. דיאגו מרטינס אורטיגה מגיש את תביעתו במשפט אלוורה גונסאליס, אשת אלונסו גונסאליס מאלמעדין. 3r, 153 No 7 (341).
- באלמעדין. חואנה מרטיין, la Tella, מאשרת את עדותה (העידה ב־27.12.1501), שהעידה נגד מן גוטיאראס די בוניליה 8v, 156 No 13 (415).

- חואנה מרטינ הנ"ל מאשרת את עדותה נגד מריה גונסאליס אשת מן גוטיארס די בוניליה 154 No 35 (382), 7v
 באלמעדין. אינס, בתו של אנטון טליו מצ'ילין מאשרת את עדותה נגד מן גוטיארס די בוניליה
 (העידה 154 No 35 (382), 9r. (30.12.1501). כן מאשרת את עדותה נגד מריה גונסאליס, אשת מן
 גוטיארס 154 No 35 (382), 8r.
 באלמעדין. מריה די סוטו מאשרת את עדותה, שהעידה נגד משפחת חואנה גונסאליס. עיין
 משפט איזבל סנצ'יס (בתה של חואנה גונסאליס) 6r, (784) 183 No 17 (העידה ב־1.3.1484). וכן
 ב־4.1.1502).
 15.1 באלמעדין. חואן דיל קסטיליו מאשר את עדותו נגד מנסיה לופס מפואבלה די אלקוסיר. 163 No 11.
 (523), 6r
 באלמעדין. ברתולומי קאמאצ'ו, מעיד מטעם התביעה במשפט מן גוטיארס די בוניליה. באותו
 מעמד מאשר את עדותו 10r-10v (415), 156 No 13.
 באלמעדין. חואן דיל קסטיליו מאשר את עדותו נגד מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס 154 No 35
 (382), 8r.
 באלמעדין. חואן די מונסטריו מזהיר אזהרה ראשונה את ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס
 מאלמעדין, להורות. היא במאסר באלמעדין 2v, (194) 143 No 9. דיאגו מרטינס די אורטיגה מגיש
 כתב תביעה (3r-3v).
 באלמעדין. מרי פֶּלֶרס מאשרת את עדותה במשפט ליאונור דיאס. האישור בפני ברתולומי
 קאמאצ'ו 7v, (194) 143 No 9.
 באלמעדין. חואן דיל קסטיליו מאשר עדותו במשפט ליאונור דיאס 8r, (194) 143 No 9.
 18.1 באלמעדין. איזבל גונסאליס מתוודה לפני חואן די מונסטריו על דרכה ואמונתה בנביאה אינס
 מהרירה 74, (437) 158 No.
 25.1 בטולידו. פרנאן רודריגס דיל בארקו מזהיר את מנדו גוטיארס די בוניליה, שעליו להתוודות. זוהי
 אזהרה שנייה (ראשונה בטולידו). מנדו גוטיארס מכחיש. דיאגו טלייס ממנה לו סניגור 13 No 156
 (415), 4r.
 בטולידו. פרנאן רודריגס דיל בארקו מזהיר את ליאונור דיאס מאלמעדין להתוודות. זוהי אזהרה
 שנייה, היא מכחישה 3v, (194) 143 No 9.
 בטולידו. איזבל סנצ'יס מאלמעדין מוזהרת בשנית להתוודות 3v, (784) 183 No 17.
 29.1 בטולידו. מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס די בוניליה מוזהרת בשנית להתוודות, 154 No 35 (382),
 4r.
 8.2 בטולידו. מרי פֶּלֶרס מעידה בהיותה במאסר האינקוויזיציה. העדות ב־audiencia del carcel.
 (143) 143 No 9, 7r.
 15.2 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש את כתב ההגנה במשפט אלווריה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס
 מאלמעדין. בצ'יליר אלונסו די פלמה משמש לטראדו 6r-5r, (341) 153 No 7.
 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש טיעון הגנה ראשון במשפט איזבל סנצ'יס מאלמעדין. בצ'יליר
 אלונסו די פלמה משמש לטראדו 3v, (784) 183 No 17.
 23.2 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש טיעון למען ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמעדין, 143 No 9 (194),
 4r-5r.
 3.3 בטולידו. דיאגו טלייס מציג את רשימת עדי הסניגוריה במשפט אלווריה גונסאליס; טוען מטעם
 הסניגוריה ומגיש שאלון סניגוריה 7r-7v, (341) 153 No 7.
 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש שאלון סניגוריה במשפט ליאונור דיאס 9r, (194) 143 No 9.
 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש שאלון סניגוריה במשפט איזבל סנצ'יס מאלמעדין, (784) 183 No 17.
 7v-8v.
 4.3 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש כתב הגנה במשפטו של מן גוטיארס די בוניליה 6v-5r, (415) 156 No 13.
 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש כתב הגנה במשפטו של מרי גונסאליס, אשת מן גוטיארס 154 No
 (382), 4v.

- 16.3 בטולידו. דיאגו טלייס מופיע לפני בית־הדין להגנת מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין הגיש שאלון סניגוריה 156 No 13 (415), 12r.
- בטולידו. דיאגו טלייס מופיע לפני ביה"ד ומגיש שאלון לגביית עדויות במשפט של מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין 154 No 15 (382), 11r–11v.
- 9.4 באלמערדין. עדות ברתולומי קאמאצ'ו; לואיס מרטינס רובלס; מרינה סנצ'יס, בת לואיס מרטינס; קטלינה לופס, אשת לואיס מרטינס; איזבל גארסיה, beata; אינס רואיס, אשת אלונסו די סאס (Saez) כולם עדי סניגוריה במשפט אלווריה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס מאלמערדין, 154 No 7 (341), 8r–9r.
- באלמערדין. עדות ברתולומי קאמאצ'ו; מרי לופס, אשתו לשעבר של פדרו דיל קסטיליו; דיאגו סנצ'יס; בצ'יליר חואן מרטינס גורדו, רופא מצ'יליון; אלונסו די ויליאסיקה (Villaseca) כעדי סניגוריה במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס 154 No 35 (382), 12r–13r.
- באלמערדין. עדות ברתולומי קאמאצ'ו ופדרו סנצ'יס כעדי סניגוריה במשפט איזבל סנצ'יס מאלמערדין 183 No 17 (784), 9r.
- 11.4 באלמערדין. גביית עדויות סניגוריה במשפט מן גוטיארס די בוניליה 156 No 13 (415), 14r–15r.
- באלמערדין. גביית עדויות סניגוריה במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס 143 No 9 (194), 11r.
- 12.4 באלמערדין. גביית עדויות סניגוריה במשפט איזבל סנצ'יס. העידו: ברתולומי די לה פואבלה; גונסאלו די לה פואבלה; חואנה סנצ'יס; דיאגו סנצ'יס, קטלינה רודריגס; אלווריה פרנאנדיס 183 No 17 (784), 9v–10r.
- 19.4 בטולידו. דיאגו טלייס מבקש פרסום עדויות במשפט מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין 156 No 13 (415), 17r.
- בטולידו. דיאגו טלייס מבקש פרסום העדויות במשפט מרי גונסאליס; אשת מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין 154 No 35 (382), 13v.
- בטולידו. בית הדין החליט לפרסם את תוכן העדויות במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמערדין 143 No 9 (194), 12v.
- בטולידו. בית הדין מצווה לפרסם את תוכן העדויות במשפט איזבל סנצ'יס מאלמערדין. ניתנו 20 יום לסיום הטעון על־ידי הצדדים 183 No 17 (184), 11v.
- 11.7 בטולידו. קונסולטה־די־פי במשפט אלווריה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס מאלמערדין 153 No 7 (34), 10r.
- 2.8 בטולידו. אוטר־די־פי. מתן absolutio לאלווריה גונסאליס, אשת אלונסו גוטיארס מאלמערדין 153 No 7 (341), 10v.
- 19.8 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש טיעון שני למען ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמערדין 143 No 9 (194), 12v.
- 12v. הטעון שם 13r–13v.
- בטולידו. דיאגו טלייס מגיש טיעון שני ורשימת טאציאס למען איזבל סנצ'יס מאלמערדין 183 No 17 (784), 11v.
17. הטעון שם 12r–14v.
- 25.8 בטולידו. דיאגו טלייס מגיש טיעון למען שולחתו, מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין 154 No 35 (382), 13v.
- 26.8 בטולידו. רודריגו בולאניוס (Bolaños), הסוהר, מוסר מודעה בביה"ד על מותו של מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין. הוא מת בבית הסוהר ב־25.8.1502. לדברי הסוהר 153 No 13, de calenturas (415), 17r.
- 1.9 בטולידו. שופטי בית־הדין נותנים פס"ד לקבלת הטאציאס במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמערדין 143 No 9 (194), 20r.
- בטולידו. ביה"ד נותן פס"ד במשפט איזבל סנצ'יס לדחיית הטאציאס שהגישה נגד עדים שלדעתה יכלו להעיד נגדה 183 No 17 (784), 15r.
- 2.9 בטולידו. פסק דין של ביה"ד לאשר קבלת שתי טאציאס במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס מאלמערדין ולדחות את שאר הטאציאס שהגישה 154 No 35 (382), 27v.
- 19.9 בטולידו. הופעת אלווארו די בוניליה להגנת אביו מן גוטיארס די בוניליה מאלמערדין 156 No 13 (415), 17v.

- 20.9 הופעת אלואורו די בוניליה בביה"ד ומסירת כתב־הגנה וטעון נגד עדי התביעה במשפט אביו מן גוטיארס 156 No 13 (415), 18r.
- 23.9 בטולידו. שופטי ביה"ד נותנים פס"ד בדבר קבלת הטאצ'אס שהגיש אלואורו די בוניליה למען אביו מן גוטיארס מאלמעדין נגד עדי התביעה 156 No 18 (415), 25r.
- 14.10 באלמעדין. גביית עדויות לאישור טאצ'אס שהגיש אלואורו די בוניליה למען אביו מן גוטיארס. העידו מרטין רואיס, אנדריס לופס ופרנאן סנצ'ס 156 No 13 (415), 26r.
- באלמעדין. גביית עדויות לאישור טאצ'אס במשפט מריה גונסאליס אשת מן גוטיארס. העידו: אנדריס לופס וקטלינה סנצ'ס, אשת אלונסו די סאיאס הזקן 154 No 35 (382), 28r (el viejo).
- 15.10 באלמעדין. חקירת קטלינה סנצ'ס, אשת אלונסו די סאיאס, הזקן, כעדה לטאצ'ה שהגיש פדרו לופס די בוניליה למען אמו מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס 154 No 35 (382), 28r.
- 17.10 באלמעדין. המשך גביית עדי טאצ'אס למען מן גוטיארס די בוניליה (עיין לעיל 14.10) 156 No 13 (415), 26v–26r.
- באלמעדין. מרינה לופס, אשת חואן, barbero, מאשרת את עדותה במשפט איזבל סנצ'ס מאלמעדין 183 No 17 (784), 6v–7r.
- 5.11 בטולידו. פרנאן וורדיגס דיל בארקו מפרט את עדויות התביעה במשפט איזבל סנצ'ס מאלמעדין 183 No 17 (784), 15v.
- 28.11 בטולידו. אלואורו די בוניליה מאלמעדין מגיש כתבי אפטרופסות להגנה על אחיו במשפט מן גוטיארס די בוניליה 156 No 13 (415), 28r–29v.
- 2.12 בטולידו. דיאגו טליס מגיש טעון למען איזבל סנצ'ס מאלמעדין 183 No 17 (784), 15v.
- 1503**
- 12.1 בטולידו. קונסולטה־דייפי במשפט איזבל גונסאליס באלמעדין. היא נידונה למאסר a tempus 158 No 8 (437), 6r.
- 18.1 בטולידו. ביה"ד מצווה על דיאגו לופס די טאמאיו לחפש בספרי האינוויזיציה של סיאורד ריאל, אלמגרו וקמפר די קלעתרבה, את וידויה של מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס מאלמעדין 154 No 35 (382), 28v.
- קונסולטה־דייפי במשפט מריה גונסאליס הנ"ל (שם) 30r.
- 19.1 בטולידו. קונסולטה־דייפי במשפט מן גוטיארס די בוניליה מאלמעדין. נידון פה אחד לשרפת עצמותיו 156 No 13 (415), 33v.
- 21.1 טולידו. לברתולומי קאמאצ'ו מאלמעדין ניתן יפוי כוח לגבות עדויות באלמעדין, במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס 143 No 9 (194), 6v.
- 31.1 באלמעדין. מרי פֶּלורס מאשרת מחדש את עדויותיה במשפט ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמעדין. האישור בפני ברתולומי די קאמאצ'ו 143 No 9 (194) 7v.
- באלמעדין. גביית עדויות להוכחת טאצ'אס שהגיש ליאונור דיאס נגד מרי פֶּלורס וחואן דיל קסטיליו מאלמעדין 143 No 9 (194), 21r.
- באלמעדין. אישור עדותה של מרינה לופס, אשת חואן barbero במשפט איזבל סנצ'ס 183 No 17 (784), 7r.
- 1.2 באלמעדין. גביית עדויות לטאצ'אס להוכחת שנאה בין ליאונור דיאס ובעלה אריאס דיאס לבין חואן דיל קסטיליו 143 No 9 (194), 21v.
- 10.2 בטולידו. הצדדים במשפט מן גוטיארס די בוניליה מאלמעדין מסיימים את טעונם 156 No 13 (415), 34r.
- 24.2 בטולידו. קונסולטה־דייפי במשפט ליאונור דיאס אשת אריאס דיאס מאלמעדין 143 No 9 (194), 22r.
- 25.2 בטולידו. פרנאנדו די מאסואקוס מופיע בבית הדין ומודיע שהוא מקבל את דעתו של חואן די מונסטריו במשפט ליאונור דיאס מאלמעדין לענותה בעינוי מים. אם תעמוד בעינוי ולא תתוודה לחייבה בהבאת שישה עדי קומפורגאציה 143 No 9 (194), 22r.
- 28.2 בטולידו. אוטר־דייפי. נשרפו עצמותיו של מן גוטיארס די בוניליה מאלמעדין 156 No 13 (415), 35v.

- 1.3 בטולידו. ביה"ד פוסק במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס שעליה לטהר עצמה בעזרת עדי קומפורגאציה 154 No 35 (382), 31r.
- 4.3 בטולידו. חקירתה מחדש של ליאונור דיאס מאלמעדין 143 No 9 (194), 22v.
- 10.3 (יום שיש) בטולידו. שופטי בית-הדין נותנים פסק-דין של קומפורגאציה לליאונור דיאס מאלמעדין 143 No 9 (194), 23v.
- 18.3 בטולידו. מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס, וכן מריה אלונסו מאגורו מבקשת ארכה להצגת עדי קומפורגאציה. ביה"ד נותן ארכה נוספת של שישה ימים (בנוסף על עשרים הימים שקבע ב"ד 21 במארס) 154 No 35 (382), 32r.
- 5.4 בטולידו. מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס די בוניליה מאלמעדין מגישה לביה"ד רשימה של עשרה עדי קומפורגאציה, 154 No 35 (382), 33r.
- בטולידו. ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס מאלמעדין מגישה לביה"ד רשימה של ששה עדי קומפורגאציה 143 No 9 (194), 27r.
- 8.5 בטולידו. גביית עדויות קומפורגאציה במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס 154 No 35 (382), 34r.
- 10.5 בטולידו. גביית עדויות קומפורגאציה במשפט ליאונור דיאס 143 No 9 (194), 24r–25r.
- 11.5 בטולידו. גביית עדויות קומפורגאציה במשפט מרי גונסאליס, אשת מן גוטיארס, 154 No 35 (382), 35r–35v.
- באלמעדין. מריה די סוטו נחקרה על גילה של איזבל סנצ'יס מאלמעדין בשעה שקיימה מצוות בבית אמה חואנה גונסאליס 183 No 17 (784), 6r (1484).
- 12.5 באלמעדין. מרינה לופס נחקרת במשפט איזבל סנצ'יס על גילה של איזבל סנצ'יס בשעה שקיימה מצוות בבית אמה 183 No 17 (784), 7r.
- 15.5 בטולידו. גביית עדויות קומפורגאציה במשפט ליאונור דיאס מאלמעדין 143 No 9 (194), 24v.
- 20.5 בטולידו. גביית עדויות קומפורגאציה במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס, 154 No 35 (382), 35v.
- 2.6 בטולידו. אנדריס גונסאליס מפואבלה די אלוקסיר מעיד כעד קומפורגאציה במשפט ליאונור דיאס מאלמעדין 143 No 9 (194), 25r.
- 3.6 ליאונור דיאס, אשת אריאס דיאס ערכה abjuratio de vehementi בבית סוהר האינקוויזיציה 143 No 9 (194), 26v.
- 6.9 בטולידו. הקומנדדור רמירו די סיגארה מאלמגרו מעיד כעד קומפורגאציה למען מרי גונסאליס, אשת מן גוטיארס מאלמעדין 154 No 35 (382), 36r.
- 10.7 בטולידו. קונסולטה-די-פי במשפט מריה גונסאליס, אשת מן גוטיארס — הוחלט: להסגירה לזרוע החילונית 154 No 35 (382), 37r.
- בטולידו. קונסולטה-די-פי במשפט איזבל סנצ'יס מאלמעדין. הוחלט: להסגירה לזרוע החילונית 183 No 17 (784), 17v.
- 5.9 בטולידו יום של אוטו-די-פי מריה גונסאליס מוסגרת לזרוע החילונית 154 No 35 (382), 39r.
- איזבל סנצ'יס מוסגרת לזרוע החילונית 183 No 17 (784), 18v.